

Eessõna

Eugenio Colorni (Rooma 1944)

Käesolevad tekstid on kirjutatud Ventotene saarel 1941. ja 1942. aastal. Selles range distsipliiniga õhkkonnas, kus informatsioon püüti muuta võimalikult täiuslikuks, kus valitses ühelt poolt pealesurutud tegevusetusest tingitud nukrus ning teisalt lootus peagi vabaneda, küpses mitmetes peades plaan mõelda veelkord läbi kõik need probleemid, mis olid olnud senise programmi motiivideks ning võitluse ajal võetud hoiaku põhjusteks.

Eemalolek otsesest poliitilisest tegevusest võimaldas viimasest veidi distantseeruda, näha selle traditsioonilisemaid seisukohti ning leida eelnevate läbikukkumiste põhjuseid, pidades silmas mitte niivõrd parlamentaarse või revolutsioonilise taktika tehnilisi vigu või olukorra üldist „ebaküpsust“, kuivõrd positsioonide puudulikkust, samuti võitluse lõpetamist tavapärase reeglite järgi, pööramata tähelepanu reaalsust üha enam muutvatele uutele ideedele.

Valmistudes edukalt võitlema juba etteaimatavas lahingus, tunti vajadust mitte ainult parandada minevikus tehtud vigu, vaid seista samuti vastu tulevastele poliitilistele probleemidele ilma eelarvamuste ega parteimüütideta.

Neist mõtetest kasvas välja uus teooria, mille kohaselt seisneb meie ühiskonna põhiline vastuolu – põhjustades erinevaid kriise, sõdu, vaesust ja ülekohut – geograafiliselt, majanduslikult ja sõjaliselt iseseisvate suveräänsete riikide olemasolus. Viimased on arvamusel, et teised riigid on nende alatised vastased ja võimalikud vaenlased, elades pidevas bellum omnium contra omnes seisundis. Põhjuseid, miks see idee – mis iseenesest ei olnud uus – tundus äärmiselt uudne, on mitmeid:

Esiteks, internatsionalistlikku lahendust – mis on olemas kõikide progressiivsete poliitiliste parteide programmis – käsitletakse kui vajalikku ja peaaegu automaatset tingimust partei eesmärkideni jõudmiseks. Demokraadid arvavad, et nende poolt soovitava režiimi taastamine viiks igas riigis turvaliselt ühise teadvuse tekkimiseni, ületades kultuurilised ja moraalsed piirid ning looks demokraatide arvates hädavajaliku eelduse selleks, et tekiks vaba rahvaste liit nii majanduslikul kui poliitilisel tasemel. Sotsialistid omalt poolt arvavad, et proletariaadi diktatuuri taastamine mõnedes riikides viiks iseenesest kollektiivse internationalistliku riigini.

Siiski näitab riigi ning sellega kaasnevate huvide moodne käsitlus selgelt seda, et isegi kui sarnased riigikorrad võivad kergendada sõprussuhteid ja

koostööd kahe riigi vahel, siis ei pruugi sellele tingimata järgneda ei koheselt ega järk-järgult ühise liidu loomine. See on nii vähemalt niikaua, kuni eksisteerivad ühised huvid, mis on suunatud piirisese kinnise liidu säilitamiseks. Kogemuse põhjal teame, et šovinism ja proteksionism võivad viia kergesti vastuoludeni ning kahe demokraatia vahelise konkurentsini. Samuti ei ole sugugi kindel, et rikas sotsialistlik riik nõustuks oma varasid jagama teise, palju vaesema sotsialistliku riigiga ainult sellepärast, et mõlemas riigis eksisteerib analoogne poliitiline režiim.

Poliitiliste ja majanduslike piiride kaotamine mingite riikide vahel ei tähenda tingimata seda, et riikides olevad poliitilised režiimid samaaegselt taastuks, vaid seda, et tegemist on omaette küsimusega, mille lahendamiseks on vajalikud asjakohased meetmed. Kindlasti ei saa olla sotsialist, olemata samal ajal ka internatsionalist, ent seda pigem ideoloogilistel kaalutlustel kui poliitilistel või majanduslikel põhjustel. Sotsialistide ülekaalust igas riigis eraldi ei pruugi veel välja areneda internatsionalistlik riik.

Föderalistlikku teesi ajendas rõhutama fakt, et olemasolevad poliitilised parteid – olles seotud võitlusi täis minevikuga iga rahvuse keskel – on traditsiooniliselt harjunud probleeme lahendada rahvusriigi tasandil, nimetades rahvusvahelisi probleeme „välispoliitilisteks“, mida peab lahendama diplomaatia ning valitsusvaheliste lepingute abil. Selline käitumine on osaliselt põhjus ja osaliselt ka tagajärg kõigele eelmainitule: kui mõne riigi valitsuses on „hobused juba vankri ette rakendatud“, toimivad lepingud ja ühendused teiste riikidega justkui iseenesest, ilma, et peaks tegema erilisi poliitilisi jõupingutusi.

Järgnevate tekstide autorid olid siiski veendunud, et see, kes soovib internatsionalistliku korra probleemi püstitada kui kaasaja kesksel probleemi – käsitledes selle lahendust kui kõikide institutsionaalsete, majanduslike ja sotsiaalsete probleemide lahendust – peab arvesse võtma kindlasti kõiki küsimusi, mis puudutavad poliitilisi sisekonflikte ja iga partei käitumist, kaasa arvatud igapäevase võitluse taktikat ja strateegiat. Kõiki probleeme – alates põhiseaduslikest vabadustest klassivõitlusteni, planeerimisest võimuvõtmiseni ning selle kasutamiseni – näeb teisest perspektiivist, kui lähtuda eeldusest, et esimene eesmärk on luua ühine kord rahvusvahelisel tasemel. Samasugune poliitiline käitumine – toetumine ühele või teisele jõule, ühe või teise otsuse rõhutamine – toob välja väga erinevaid aspekte, olenevalt sellest, kas põhieesmärgiks võetakse võimuvõtmine ja kindlate reformide teostamine igas riigis või peetakse olulisemaks majanduslike, poliitiliste ja moraalsete eelduste loomist, taastamaks föderaalne kord, mis hõlmaks tervet kontinenti.

Vaba ja ühendatud Euroopa nimel. Ventotene manifest

Altiero Spinelli - Ernesto Rossi

I. Moodsa tsivilisatsiooni kriis

Moodne tsivilisatsioon on oma aluseks seadnud vabaduse põhimõtte, mille järgi inimene ei pea olema vaid teiste tööriist, vaid oma iseseisva elu keskpunkt. Selle põhimõtte järgi ehitati üles hiiglaslik ajalooline protsess kõigis neis sotsiaalse elu valdkondades, mis sellest seni lugu ei pidanud.

Kinnitati kõikide rahvaste võrdsed õigused moodustamaks iseseisevaid riike. Iga rahvas oma etniliste, geograafiliste, lingvistiliste ja ajalooliste tunnustega pidi endale looma riikliku korra vastavalt oma poliitilistele põhimõtetele nii, et see rahuldaks parimal võimalikul viisil tema vajadusi kõigist välistest sekkumistest hoolimata. Rahvusliku iseseisvuse ideoloogia on olnud võimas edu võti. See on võimaldanud üle saada äpardunud kitsarinnalisusest ning astuda solidaarsemalt välismaalastest vallutajate vastu välja; see on ka kõrvaldanud paljusid takistusi, mis raskendasid inimeste ja kaupade vaba liikumist; võimaldanud institutsioonide ja asutuste laiendamist igas riigis rikkama elanikkonna juurest vaesemate elanike poole. Siiski kasvas just sellest ideoloogiast välja kapitalistliku imperialismi idee, mida meie põlvkond on näinud kasvamas hiiglaslike mõõtmeteni kuni totalitaarsete riikide tekkimiseni ja maailmasõdade toimumiseni.

Nüüd ei käsitleta rahvust enam kui ajaloolist produkti, mis tekib inimeste koos elamise tagajärjel pika aja vältel, mille jooksul nad on jõudnud ühiste eesmärkide ja traditsioonide tekkimiseni ning leidnud oma riigi loomise kaudu kõige tõhusama vormi kollektiivse elu organiseerimiseks inimühiskonna raames. See on muutunud, vastupidi, jumalikuks isikuks, organismiks, mis peab mõtlema ainult oma eksistentsile ning oma käitumisele, võtmata arvesse kahjut, mida ta võib põhjustada ülejäänutele. Rahvusriikide absoluutne

suveräänsus eeldab iga rahvusriigi soovi domineerida ning käsitleb „elukeskonnana“ järjest suuremaid alasid, võimaldades liikuda vabalt ning kindlustada eluks vajalikud vahendid kellestki sõltumata. Seda soovi võib teostada ainult kõige tugevam riik hegemoonia kaudu teiste üle.

Selle tagajärjel on Riik kui kodanike vabaduste kandja muutunud end teenivate alamate peremeheks, püüdes viimastest saada maksimaalset kasu. Kaasa arvatud rahuajal – mida peetakse järgmiseid sõdu ettevalmistavateks pausiks – domineerivad siiski paljudes riikides rohkem militaarsed kui tsiviileesmärgid, mis teeb omakorda iga kord järjest raskemaks vabade poliitiliste sektorite toimimise: kool, teadus, tootmine ja ametiasutused hakkavad samuti teenima sõjalisi eesmärke; emasid käsitletakse sõdurite tootjatena ning selle tulemusena autasustatakse neid samade kriteeriumite järgi kui tõuloomi turul; lapsi õpetatakse juba maast madalast relva kandma ning välismaalasi vihkama; individuaalne vabadus kahandatakse nullini seni, kuni kõik on militariseeritud, kusjuures pidevalt pakutakse sõjaväelist abi juurde; sõdade kordumine kohustab pere, töö ja eraomandi maha jätma ning pühendama elu eesmärkidele, mille tegelikku väärtust ei tea keegi; väheste päevade jooksul hävitatakse ühise heaolu jaoks kümnete aastatega saavutatu.

Totalitaarsed riigid on need, kes on saavutanud kõikide jõudude ühtsuse kõige tõhusamal viisil, kasutades maksimaalselt oma keskendusvõimet ja võimu ning näidates, et just need ongi tänapäeval rahvusvahelises plaanis kõige sobivamad vahendid. Piisab sellest, et üks rahvus teeb sammu totalitaarsuse poole, kui teisedki järgivad tema näidet, et ellu jääda.

Kinnitati kõikide kodanike võrdõiguslikkus Riikliku tahte loomise eesmärgil. See pidi olema kõikides sotsiaalsetes kategooriates vabalt väljendatud erinevate ja muutlike ideoloogiliste ja majanduslike nõudmiste sünteesi tulemus. Selline poliitiline organisatsioon võimaldas parandada või vähemalt vähendada eelmiste poliitiliste režiimide ebaõigluse jäänukeid. Siiski, sõna- ja ühinemisvabadus ning hääleõiguse laiendamine tegid vanade privileegide kaitsmise järjest raskemaks, hoides alles vaid esindusliku süsteemi.

Vähehaaval õppisid puudust kannatavad inimesed mainitud vahendeid kasutama, et saavutada samu õigusi, mis olid jõukamatel. Sotsiaalmaksud perekondlikelt tuludelt ja pärandustelt, progressiivne tulumaks suurematelt varandustelt, tulumaksuvaba miinimumi ja esmaste hüvede suurendamine, tasuta riiklik haridus, sotsiaalsete teenuste tasu kõrgendamine, põllumajandusreformid, tehaste kontroll – kõik see ohustas privileegieritud klasse, kes elasid aina kindlustatumalt.

Paremal järjel olevad ühiskonnaklassid, kes olid aktsepteerinud poliitilise võrdõiguslikkuse, ei saanud väita, nagu kasutaks vaesemad neid ära, et saada osa samadest hüvedest ja vabadusest. Pärast esimest maailmasõda, kui see oht

muutus reaalsemaks, oli loogiline, et rikkad plaksutasid käsi ja toetasid diktatuuride taastamist, võttes vastastelt seaduslikud relvad käest.

Teisest küljest, suurte tööstuslike komplekside, pankade ja sündikaatide teke, mis ühendasid ühe juhatuse alla terveid töötajate hulki; sündikaadid ja kompleksid, mis avaldasid valitsusele survet, et poliitika vastaks paremini nende huvidele, ähvardades muuta Riigi väikesteks omavahel sõdivateks majanduslikeks gruppideks; demokraatlik-liberaalsed üksused muutusid nimetatud gruppide ühiseks vahendiks, kaotasid niiviisi järk-järgult oma prestiiži ning hakkas levima veendumus, et ainult totalitaarne Riik, kaotades rahva vabaduse, on suuteline teatud määral lahendada konflikte, milleks poliitilised institutsioonid võimelised ei olnud.

Seega, totalitaarsed režiimid kindlustasid oma positsioone erinevates sotsiaalsete kategooriates, saavutades järjest püstitatud eesmärged, kontrollides kõikide kodanike elu ning kõrvaldades vägivaldselt kõik dissidendid, sealhulgas ka seadusliku võimaluse olukorda hiljem parandada. Sel viisil tugevdus ühe täiesti parasiitse sotsiaalse klassi positsioon, koosnedes maaomanikest, mõisnikest ning rantjeedest, kes andsid ühiskonda oma panuse ainult tänu dividendidele; mõningatest monopoli omavatest ühiskonnaklassidest ning tarbijaid koormavatest suurfirmadest, kes muutsid väikesäätja raha olematuks; rikkast koorekihist, kes eesriide taga poliitikute nõõre tõmbasid, juhtides nii kogu riiklikku masinavärki ning saades sellest kasu ühiskondlike huvid eeldi all. Niisiis jäävad endiselt alles hiiglaslikud varandused ning viletsust tundvad rahvamassid, jäädes täiesti kõrvale kõikidest moodsa ühiskonna hüvedest. Põhiliselt säilitatakse majanduslik kord, mille materiaalseid reserve ja tööjõudu – mida pidi kasutatama inimenergia põhivajaduste jaoks – suunatakse rahuldama hoopiski nende primaarseid soovet, kes on võimelised maksma kõrget hinda majandusliku režiimi eest, kus pärandusõiguse kaudu jääb rahaline võim alati sama ühiskonnaklassi kätte ning muutub privileegiks, mis ei vasta osutatud sotsiaalsete teenuste reaalsele väärtusele. Samal ajal jäävad töölisklassi võimalused niivõrd piiratuks, et äraelamiseks on nad sunnitud vastu võtma ükskõik millise tööpakkumise, lastes end ekspluateerida.

Selleks, et töölisklasse endiselt ohjes hoida, on muutunud ka ametiühingute iseloom: need ei ole enam vabad võitlevad organisatsioonid, mida juhtisid usaldusväärsed isikud, vaid hoopis politseilikku järelvalvet teostavad organid, mida juhivad töötajad, keda valib juhatusse vastav ainult selleks kokku kutsutud nõukogu. Kui sellist režiimi peakski kunagi muudetama, on selle algatajaks alati militaristid, kes teevad koostööd privilegeeritud klasside tagurlike vandenõudega selleks, et taastada ja tugevdada totalitaarseid riike.

Autoritaarse dogmatismi vastu on alati võidelnud kriitiline vaim. Kõik otsused, mis vastu võeti, pidid olema kas äärmiselt ratsionaalsed või ei tulnud üldse kõne alla. Sellisest käitumisest on olnud ajendatud meie ühiskonna kõige suuremad vallutused kõigis valdkondades. Ent see vaimne vabadus ei ole vastu pannud kriisile, mis viis totalitaarsete riikide tekkimiseni. Uued dogmad, mida peab kas usu tõttu või lihtsalt silmakirjalikult aktsepteerima, koguvad võimu igasugustes teadusvaldkondades.

Isegi, kui keegi ei tea, mis on rass ning isegi kui kõige elementaarsemad ajaloolised mõisted näitavad selle mõiste absurdsust, nõutakse füsioloogidelt, et nad usuks, tõestaks ja veenaks ka teisi selles, et kuulutakse väljavalitud rassi hulka ainult sellepärast, et imperialism vajab seda müüti masside seas viha ja ülbuse õhutamiseks. Selleks, et tutvustada diktaatorlikku poliitikat, peab majandusteaduse kõige levinumaid põhimõtteid põlualusteks ning tasakaalustatud kaubavahetust ja teisi vananenud merkantilismi väljundeid meie aegade kõige suuremateks leiutisteks pidama. Kogu maailma majanduse omavahelise sõltuvuse tõttu on kõikide rahvaste elukoht – kes vähegi tahavad ellu jääda ning kaasaegse tsivilisatsiooni nõuetele vastata – kogu maakera; selle asemel aga on välja mõeldud pseudoteadus nimega geopoliitika, mis soovib tõestada elukeskkondade järjekindlust, õigustades oma teooria abil imperialistlikku võimuiha.

Vastavalt sellele, millest huvitub valitsev klass, võltsitakse ka ajaloolisi fakte. Raamatukogud ja raamatupoed puhastatakse teostest, mida ei peeta poliitiliselt korrektseteks. Pimeduse vood ähvardavad taas inimvaimu lämmatada. Samuti jälitatakse vabaduse ja võrdsuse sotsiaalset eetikat. Inimesi ei peeta enam vabadeks kodanikeks, kes toetuvad Riigile, et saavutada oma ühiseid eesmärgi. Nad on Riigi teenijad ning Riik otsustab, millised peavad olema nende hüved; nende soov, kes on võimul, saab kogu Riigi sooviks. Inimesed ei ole enam õiguse subjektid, vaid, olles hierarhiliselt seotud, peavad nad alistuma vastu vaidlemata neid valitsevatele võimudele, mille eesotsas on tingimata jumalaga võrreldav valitseja. Klassiühiskond sünnib jällegi omaenese tuhast.

See totalitaarne ja tagurlik ühiskond leidis pärast mitmetes maades võidukalt läbi löömist lõpuks natsistlikul Saksamaal võimaluse, mis hiljem näitas tema võimet jõuda kõige äärmuslikumate tagajärgedeni. Pärast põhjalikku ettevalmistust, süvendades julgelt ja süümepeinadeta rivaalitsemist, egoismi, rumalust ning tõmmates endaga kaasa ka teisi Euroopa riike – nende seas esimesena Itaalia – ja võttes liitlaseks ka Jaapani, kes jätkas Aasias sarnaste eesmärkidega, alustas ta kõikide üle domineerimist. Tema võit tähendaks totalitaarse süsteemi lõplikku kinnistumist kogu maailmas. Kõik tema

omadused muutuksid veelgi tugevamateks ning progressiivsed jõud peaksid leppima pikka aega vaid opositsiooni rolliga.

Saksa sõjaväe traditsiooniline ülbus ja järeleandmatus peaks meile juba andma ettekujutuse sellest, milline oleks tema käitumine pärast sõjalist võitu. Võidurõõmsad sakslased võivad olla isegi mingil määral armulikud teiste Euroopa rahvaste suhtes, arvestades formaalselt nende maavaldusi ja poliitilisi institutsioone ning rahuldades sel viisil rumalat patriootlikkust, mis tunneb muret rohkem piiripostide värvide ja poliitikute rahvuse kui jõuvahekordade või riigiorganite järjepidevuse pärast. Siiski, ka varjatuna jääb reaalsus samaks: toimub järjekordne inimkonna lõhestumine spartalasteks ja helootideks.

Kompromiss kahe vastandliku poole vahel tähendaks samuti sammu totalitarismi poole, sest kõik riigid, kes Saksamaa ülemvõimust pääseksid, oleksid sunnitud oma poliitilisi mehhanisme järjekordseks sõjaks ette valmistama.

Ent kui hitlerlik Saksamaa on suutnud väiksemad riigid ükshaaval võita, on ta oma tegevusega kaasanud ka järjest suuremaid jõude. Suurbritannia võitlusvõime isegi kõige kriitilisematel hetkedel – isegi üksi vaenlase vastu jäädes – tingis selle, et sakslased pidid vastamisi seisma nõukogude vägedega ning Ameerikal oli aega alustada mobilisatsiooni oma piiramatutest tootlikest ressurssidest. Ja see võitlus Saksa imperialismi vastu on olnud otseselt seotud Hiina rahva võitlusega Jaapani imperialismi vastu.

Juba on üles rivistatud hiiglaslikud inimmassid ja varad võitluseks totalitarismi vastu; nende jõud on saavutanud oma maksimaalse võimsuse ja nüüdsest alates võib neid kasutada vaid vähehaaval. Vastased aga on juba langusperioodist üle saanud ja koguvad taas jõudu.

Liitlaste sõda tekitab iga päevaga juurde soovi vabaneda, seda samuti riikides, mis olid allutatud vägivallale ning kaotasid pärast saadud lööki täielikult tee lahendusteni; ka Teljeriikide rahva seas äratas see sarnase soovi, avastades, et nad on sattunud viletsusse ainult selleks, et oma riigipeade soove järgida.

See aeglane protsess – mille kaudu hiiglaslikud inimmassid lasid end passiivselt uue režiimi jaoks kujundada, kohandades end sellega ja aidates sel viisil kaasa viimase tugevdamisele – peatus ning alustas seejärel vastupidises suunas liikumist. Selles suures lainevoos, mis tasapisi tõuseb, leiame me kõiki edasiliikuvaid jõude, töölisklasside kõige helgemaid hulki, kes ei ole lasknud end võita ei hirmust ega tulutust soovist saada paremaid elutingimusi; intelligenti kõige vastutustundlikumaid esindajaid, solvatuna nende viletsast positsioonist; ettevõtjaid, kes tunnevad endas soovi võtta uusi initsiatiive, tahavad vabaneda bürokraatia tõketest ning segavatest võimudest; ning viimaks, kõiki neid, kes sünnipärasest eneseuhkusest ei suuda end alandada.

Kõigi nende jõudude kätte on täna usaldatud meie ühiskonna pääsemine.

II. Sõjajärgsed ülesanded. Euroopa ühtsus

Saksamaa kaotus ei saaks aga Euroopat meie ideaalse ühiskonnamudeli järgi automaatselt uuesti üles ehitada. Lühikese ja tugeva üldise kriisi ajal (riigid oleksid hingetud ja rahvahulgad ootaksid ärevalt uusi sõnumeid, muutudes uutes vormides sulavaks, hõõguvaks, nõretavaks massiks, kujundades end tõsimeelsete internatsionalistlike kavandite järgi ümber) prooviksid vanade natsionalistlike süsteemide ajal privilegeeritud ühiskonnakihid nüüd seda internatsionalistlikku lainet kas varjatult või vägivaldselt peatada ning taastada vanad riigiorganid. On võimalik, et Inglise võimujuhid, olles võib-olla kooskõlas Ameerika arvamusega, üritavad samas suunas teed rajada, taastamaks tasakaalustatud võimuga poliitika ilmselgelt enda impeeriumite huvides.

Konservatiivsed jõud, teisisõnu: rahvusriikide põhiorganite juhid, relvastatud vägede juhid, kuningriigi pooldajad (seal, kus veel kuningriike eksisteerib); monopolistaatust omavad kapitalistid, kes on oma kasud sidunud riiklike kasumitega; suurmaaomanikud ja kirikupead, kellele vaid stabiilselt konservatiivne riik saab parasiitseid sissetulekuid garanteerida; ning nende järel suur hulk inimesi, kes neist sõltuvad või siis on harjunud nende traditsioonilise võimuga; kõik need tagurlikud jõud, kes on juba hakanud tundma, et maja seinad hakkavad kokku varisema ning püüavad end päästa. Varing võtaks neilt äkitselt ära kõik tagatised, millest nad seni osa on saanud ning jätaks nad progressiivsete jõudude kätte.

REVOLUTSIOONILINE OLUKORD: VANAD JA UUED VOOLUD

Totalitaarsete režiimide läbikukkumine tähendab kõigile rahvastele sentimentaalses mõttes „vabaduse“ saabumist, kaovad ära kõik piirangud ning koheselt hakkavad valitsema laialdane sõnaja ühinemisvabadus. Sellest saab demokraatiliste suundumuste triumf. Viimastel on palju erinevaid nüansse, mis ulatuvad väga konservatiivsest liberalismist sotsialismi ja anarhiani. Nad usuvad sündmuste ja institutsioonide „spontaansesse isetootmisesse“, altpoolt tulevate soovide absoluutsesse headusesse. Nad ei taha sekkuda ei „ajalukku“, „rahvasse“, „proletariaati“ ega ka sellesse, kuidas nad oma Jumalat nimetavad. Nad soovivad diktatuuride lõppu ning arvavad, et see ongi rahva seadusliku enesemääramisõiguse taastamine, nende unistuste tipuks on põhiseaduslik assamblee, mida valitakse enamushältega ning arvestades piinliku täpsusega iga valija õigusi; see assamblee otsustaks ka põhiseaduse vastuvõtmise. Kui

rahvas ei ole piisavalt küps, valitakse halb põhiseadus; seda aga saab parandada vaid pideva veenmistöö abil.

Demokraadid ei väldi üldiselt vägivalda; siiski soostuvad nad seda kasutama vaid siis, kui enamik on veendunud selle hädavajalikkuses, teisisõnu, kui on tegemist vaid tühise täpiga „i“ peal; sel põhjusel on nad tõhusad juhid vaid tavapära ajal rahuperioodidel, kui nende rahvas on veendunud põhiinstitutsioonide headuses ning selles, et viimaseid on vajalik muuta vaid mõnes teisejärgulises aspektis. Revolutsiooniperioodidel, kui institutsioone ei pea enam ainult haldama, vaid looma, variseb demokraatia praktika kokku. Kõige eredamad näited sellest on demokraadid Vene, Saksa ja Hispaania revolutsioonides. Olukordades, kus vana riigiparaat on koos oma seaduste ning administratsiooniga läbi kukkunud, tõusevad kohe esile vanale korrale kas sarnased või seda kritiseerivad assambleed ja rahvaesindused, mille raames võtavad sõna kõik progressiivsed sotsialistlikud jõud. Rahval on loomulikult mõned põhivajadused, ent ta ei ole veel oma soovides kuigi kindel.

Tema kõrvades kõlab tuhat kella. Miljonite peadega ei suuda ta alati orienteeruda ning tema hinges toimub pidev sisemine võitlus.

Siis, kui on tarvis teha suuri otsuseid, tunnevad demokraadid end ebakindlalt, kuna neil ei ole enam endist rahvapoolset toetust – alles on vaid pidev kirgede torm. Nad arvavad, et nende kohuseks on see toetus taas saavutada ning esitlevad end uuenduslike oraatoritena, kuigi tegelikkuses on vaja hoopis selge sihiga riigipeasid. Nii kaotavad nad uue režiimi kinnistamiseks soodsaid juhuseid, püüdes otsekohe saada tööle organeid, mis nõuavad pikka ettevalmistusaega ning mille tulemusena on nad tõhusad vaid suhteliselt rahulikel perioodidel; nad kingivad oma vastastele aega juurde, mida viimased kättemaksuks hiljem ära kasutavad; nad ei esinda enam tuhandeid tendentse ega uuenduslikke soove, vaid segaseid meeleolusid, mis üksteist halvates valmistavad ette tagurluseks sobivat pinnast. Demokraatliku poliitika metodoloogia muutub seega revolutsioonilise kriisi surnud punktiks.

Samal ajal kui demokraadid oma kasutute vabadust töötavate vestlustega oma algset populaarsust kaotavad – ning kuna tõsiseltvõetavat poliitilist ja sotsiaalset revolutsiooni ei toimu – oleks kindlasti võimalik taastada tööliste poliitilised institutsioonid ja algaks uuesti võitlus vanu ühiskonnaklasse vastandavate skeemide järgi.

Põhimõte, mille järgi klassidevaheline võitlus on võti kõikide poliitiliste probleemide lahendamiseks, on loonud põhinormid spetsiaalselt tööliste ja vabrikute jaoks ning aidanud poliitikale sisu juurde anda, samas kui põhiinstitutsioonid on endiselt küsimuse alla jäänud. Juhul, kui on vajalik terve ühiskond ümber kujundada, saab samast põhimõttest hoopis tööliste isoleerimisvahend ning sellest tulenevalt oskavad töölistes – keda on haritud

klassiühiskonna vaimus – näha vaid enda klassi või kategooriaga seotud hüve, sidumata neid teiste ühiskonnaklasside huvidega; teisel juhul unistavad nad ühepoolsest sõjaväelisest diktatuurist ja utoopilisest kollektivisatsioonist, mida propaganda reklaamib kui universaalset ravimit. Sel poliitikal ei õnnestu olla aktsepteeritud mitte ühegi teise sotsiaalse organismi poolt ning seega langevad kõik teised progressiivsed jõud tagurlike käte vahele, kes kasutab olukorda osavalt ära proletariaadi liikumise hävitamiseks.

Erinevate tööliikumiste seas – kes järgivad klassiühiskonna poliitikat ja kollektivistlikku ideaali – on kommunistidel olnud raske koguda piisavalt jõude ning sellest tulenevalt on neil erinevalt kõikidest teistest rahvaparteidest väga range distsipliiniga liikumine, millest võtab eeskuju ka Vene müüt, korraldades tööliste elu ilma neile tähelepanu pööramata ning kasutades neid vaid kõige lihtsamate tööde jaoks.

Sellise käitumisviisi tõttu on kommunistid revolutsiooniliste kriiside ajal palju tõhusamad kui demokraadid; ent tööliste ning teiste revolutsiooniliste jõudude vahel suurt vahet tehes – kinnitades kõikidele, et nende „tõeline“ revolutsioon on veel tulemas – moodustavad nad otsustavatel hetkedel sektilaadse elemendi, mis nõrgestab tegelikult ühendust tervikuna. Pealegi ei võimalda nende täielik sõltuvus Vene riigist (kes neid korduvalt oma huvide tarvis ära on kasutanud) luua ühtki kestmamat poliitikat. Neil on alati vaja peita end mõne Károly, Blum'i või Negrin'i taha, et hiljem laostuda koos kõigi demokraatidest fantoomidega; seda enam, et on väga keeruline saavutada võimu vaid strateegiliste trikkide abil – vaja on vastata organiseeritult ja elujõuliselt kõigile kaasaegse ühiskonna nõudmistele.

Kui tulevikus muutuks sama võitlus vaid riigisiseseks fenomeniks, oleks väga raske vanu vastuolusid vältida. Rahvusriigid on oma majanduslikud eesmärgid niivõrd tugevalt ära defineerinud, et keskseks küsimuseks saaks peagi see, millised majanduslikud huvid – teisisõnu, milline sotsiaalne klass – peaks omama võtit võimu juurde. Progressiivsed jõud laguneks peagi majanduslike kategooriate ja ühiskonnaklasside vahelise pideva tüli tõttu. Ilmselt saaksid olukorrast kõige rohkem kasu tagurlikud jõud.

Tõeline revolutsiooniline liikumine peaks saama alguse nende hulgast, kes on osanud vanu poliitilisi seisukohti kritiseerida; see peaks oskama koostööd teha ka demokraatidega, kommunistidega ning üldisemas mõttes kõigi nendega, kes totalitarismi vastu töötavad, laskmata end samas mõjutada ühegi demokraatilise partei konkreetsest poliitikast.

Tagurlike jõudude käsutuses on juhiharidusega ning väga osavad inimesed, kes on võimelised väsimatult oma privileegide säilitamise eest võitlema. Kui saabub otsustav moment, oskavad nad end varjata, nimetades end vabaduse, rahu ja kõikide – ka vaesemate ühiskonnaklasside – austajateks.

Minevik on meile näidanud, kuidas nad end rahvaliidumiste taha haakinud on ning kuidas nad viimased hiljem halvavad, oma teelt kõrvale juhivad, muutes nad täiesti vastupidiseks sellele, mis nad algselt olid. Ilma vähima kahtluseta on tegemist kõige ohtlikuma jõuga, millele tuleb kindlameelselt vastu seista.

Tagurlike jõudude keskseks argmendiks on rahvusriigi taastamine. Sel viisil suudavad nad inimestes äratada rahvusliku tunde, mis on poliitiliste liikumiste poolt kõige haavatavam, ent ka kõige kergemalt ära kasutatav tagurlike eesmärkide saavutamiseks: patriotism. Sel viisil saavad nad ka oma vastaste ideid kõige lihtsamalt „ähmastada“, seda enam, et rahvamasside jaoks on ainuke poliitiline kogemus toimunud rahvusriigi kontekstis – nii on viimaseid ning nende kõige pimedamaid juhte väga lihtne veenda kõiges selles, mis puudutab riikide ülesehitamist ja taastamist peale tormi.

Kui see eesmärk oleks täidetud, oleks tagurluse võit kindel. Sellised riigid võivad olla väliselt täiesti demokraatlikud ja sotsialistlikud; niisiis on ainult aja küsimus, et võim jõuaks uuesti tagurlike jõudude kätte. Uuesti tõuseks esile rahvuslikud tunded ning iga Riik leiaks rahulolu enda nõudmistele täitmisel relvastatud jõudude abil. Põhiülesandeks oleks muuta varem või hiljem inimesed sõjaväeks. Kindralid hakkaksid uuesti käsutama, monopolistid saaksid uuesti oma võimu kätte, bürokraatiline korpus muutuks hiiglaslikuks ja piiskopid haaraksid taas rahva ohjad enda kätte. Kõik algsed saavutused jõuaksid uuesti nullpunkti, sest riiki oleks taas vaja sõjaks ette valmistada.

Esimene probleem, mis tuleks lahendada – ning kui seda ei saa lahendada ükski teine jõud – on vaid väline probleem, täpsemalt Euroopa lõplik jagamine suveräänseteks rahvusriikideks. Suurema osa riikide hävinemine Saksamaa teerulli all on Euroopa rahvaid juba ühendanud: kõik peavad kas koos hitlerliku režiimi alla minema või vastupidi – kui viimane langeb – sisenema revolutsioonilisse kriisi, mis ei võimalda neil tugevaid riiklikke struktuure üles ehitada. Täna on föderaalne Euroopa ümberkorraldamise idee palju vastuvõetavam kui minevikus. Viimaste kümnete aastate raske kogemus on avanud ka nende silmad, kes näha ei tahtnud ning olukord soosib igati meie ideaali.

Kõik mõistlikud inimesed tunnistavad täna, et militaristliku Saksamaaga kõrvuti eksisteerivate Euroopa iseseisvate riikide olukorda ei saa tasakaalus hoida analoogselt teiste riikidega ning et samuti ei saa killustada Saksamaad ja teda võidetuna alla suruda. Kogemus näitab, et mitte ükski Euroopa riik ei saa jääda kõrvale, kui teised omavahel tulitsevad ning et neutraalsust kinnitavad deklaratsioonid ja null-agressiivsuse aktid on täiesti kasutud. Juba küllalt on nähtud, kui kasutud ja isegi ohtlikud on organisatsioonid nagu Rahvaste Ühendus, mis püüavad tagada rahvusvaheliste seaduste täitmist ilma sõjaväelise toetuseta ning arvestades samas kõikide liikmesriikide absoluutset

suveräänsust. Mittesekumise põhimõte on alati olnud absurdne – selle järgi peaks iga rahvas omama vabadust valida selline despootlik valitsus, nagu ta parasjagu soovib, justkui ei peaks iga riigi põhiseadus olema kooskõlas ka kõikide teiste liikmesriikidega. Samuti on esile tõusnud mitmeid lahendamatu probleeme, mis mürgitavad kogu kontinendi elu – mitme rahvusega piirkondadesse piiride kehtestamine, vähemusküsimused, sisemaal asuvate riikide väljapääs merele, Balkani küsimus, Iiri küsimus jne. – need probleemid saaksid lihtsama lahenduse Euroopa Föderatsioonis. Lahenduse sai kunagi ka suure ühendusega liituvate väikeriikide probleem: kibedusest üle saades muudeti probleemid erinevate provintsidevahelisteks suheteks.

Teisest küljest, inglastele „täielikku isolatsiooni“ töötava võitmatu staatuse lõpp, sõjaväe ja Prantsusmaa lagunemine pärast esimest tõsist kokkupõrget Saksamaaga (tulemus, mis loodetavasti vähendas Gallia šovinistlikku käitumist ja üleolevat suhtumist) ning eriti olukorra tõsiduse teadvustamine – kõik need elemendid soodustavad föderaalset režiimi moodustamist, lõpetamaks praeguse anarhia. Faktid, et Inglismaa on nüüdseks aktsepteerinud India iseseisvuse alguse ning et Prantsusmaa kaotas osaliselt – oma läbikukkumist tunnistades – kogu oma impeeriumi, muudavad samuti lihtsamaks ühise nõu leidmise, loomaks Euroopa ühise kokkuleppe koloniaalvalduste suhtes.

Kõigele sellele peab lisama mõnede põhiliste dünastiate kadumise ja olemasolevate alustalade nõrkuse. Peab arvesse võtma seda, et dünastiad – kelle jaoks riigid olid vaid endiste rantjeede territooriumid – kujutasid endast koos võimsate huvidega, mida nad toetasid, tõsist takistust ratsionaalsele Euroopa Ühendriikide organisatsioonile, mis omakorda võib toetuda vaid kõikide liikmesriikide vabariiklikele põhiseadustele. Juhul, kui nad hõlmavad – ületades Vana Maa piiri – üldise visioonina kõiki inimkonda moodustavaid rahvaid, tuleb tunnistada, et Föderaalne Euroopa on ainuke garantii, mis võimaldab luua rahumeelseid suhteid Ameerika ja Aasia riikidega, lootes kunagi hiljem saavutada kogu maakera poliitilist ühtsust.

Progressiivseid ja tagurlikke parteisid eraldav joon ei ole enam formaalne ega näita demokraatia kõrgemat või madalamat taset ega sotsialistide osakaalu arvu: see on hoopis uus piir, mis eraldab need, kelle lõppeesmärgiks on vanade traditsioonide võit – teisisõnu, rahvusliku poliitilise võimu kehtestamine – ning kes lihtsustavad seega (ka ise seda teadmata) vanu kirgi kütvaid tagurlikke mänge ning iidsete absurdsuste taas esilekerkimist, nendest, kes näevad oma põhiülesandena internatsionalistliku ja tugeva riigi loomist, suunates sellesse samuti rahvuslikud jõud. Isegi allutatud kujul kasutatakse neid esmase vahendina rahvusvahelise ühtsuse saavutamiseks.

Propaganda ja tegevuse abil, püüdes kõigest hingest luua seoseid ja kokkuleppeid erinevates riikides tekkivate liikumiste vahel, on vaja koheselt

luua sellise liikumise alused, mis oleks võimeline koondama kõiki jõude. On vaja, et sünniks uus organism, mis oleks suurim ja uuenduslikum Euroopas; mis aitaks rajada föderaalset ja stabiilset Euroopat ühtse relvastatud sõjaväega riiklike vägede asemel; mis hävitaks süümepeinadeta totalitaarsete riikide selgrooks olevad majanduslikud monopolid; mis omaks piisavalt vahendeid selleks, et föderaalised riigid oleksid võimelised ise oma otsuseid vastu võtma, et kõigile riikidele jääks piisavalt autonoomiat tõhusa poliitika korraldamiseks vastavalt iga rahvuse eripäradele.

Kui põhilistes Euroopa riikides on piisavalt inimesi, kes sellest kõigest aru saavad, ei ole võit kaugel, sest nii füüsiline kui vaimne seisund on selleks juba valmis. Nende vastasteks on viimase kahekümne aasta jooksul diskvalifitseerunud parteid ja tendentsid. Käes on uute tegude ja uute inimeste aeg: LIIKUMINE VABA JA ÜHTSE EUROOPA NIMEL.

III. Sõjajärgsed ülesanded. Ühiskonna reformid.

Vaba ja ühtne Euroopa on vajalik kaasaegse ühiskonna tugevdamiseks ja totalitarismi peatamiseks. Viimase lõppemine võimaldaks koheselt käivitada ajaloolise protsessi ebaõigluse ja sotsiaalsete privileegide vastu. Kõik vanad ja konservatiivsed institutsioonid, mis protsessi takistaksid, on juba hävinenud või hävinemas ning seda kriisi peaks julgelt ja otsustavalt ära kasutama.

Euroopa revolutsioon – selleks, et see meie soovidele vastaks – peaks olema sotsialistlik, teisisõnu, peaks soodustama tööliste iseseisvust ning inimlikumaid elutingimusi. Siiski ei tohiks selleks kasutatav „kompas“ olla absoluutne: põhimõtteliselt peaks kaotama igasuguseks tootmiseks vajaliku eraomandi ning seda peaks aktsepteerima vaid hädavajalikus olukorras. Majanduse täielik riigistamine oli esimene utoopia, mille abil töölised uskusid vabastada end kapitalismi orjusest; siiski ei vii see unistuste täitumiseni, vaid sellise režiimi rajamiseni, kus kogu rahvas on sunnitud alluma majandust juhtiva piiratud bürokraatidest grupile.

Sotsialismi tegeliku aluse ning sellega kaasneva üldise kollektiviseerimise kohta on tehtud liialt kiireid ja eksitavaid järeldusi, sest tegeliku printsiibi kohaselt ei tohiks majanduslikud jõud domineerida mitte inimesi – vaid vastupidi – inimesed peaksid ise suunama majandust endale kõige mõistlikumal viisil. Samamoodi peaksid nad käituma ka loodusjõududega, et rahvamassid ei muutuks viimaste ohvriks. Individuaalsest huvist tulenevad hiiglaslikud jõud ei peaks langema taas rutiini lõksu ning leidma end lahenduseta olukorrast, püüdes tekitada initsiatiivi palgakõrgenduste ja muu sarnase kaudu; vastupidi, neid jõude peaks stimuleerima ja laiendama, et pakkuda paremaid töö- ja palgavõimalusi kõigile, suunates jõukanalid kogu ühiskonna jaoks soodsate eesmärkide poole.

Eraomandi peab ära kaotama, piirama, korrigeerima või suurendama vastavalt konkreetsele olukorrale. See suund kuulub militarismist ja rahvuslikust bürokraatiast vabanenud majandusliku Euroopa kujundamise protsessi juurde. Irratsionaalsete otsuste asemele peavad tulema ratsionaalsed otsused, seda ka tööliste teadvuses. Selleks, et programmi sisust paremini aru saada, rõhutades iga selle elemendi sobivust ja kasutusviisi – mida peaks omakorda alati seostama Euroopa hädavajaliku eelarvega – tuleks välja tuua järgmised punktid:

Enam ei saa jätta erasektori kätte firmasid, mille äritegevus on täiesti monopoolne ning mis sellest tulenevalt omavad võimalust teenida tarbijate pealt väga suuri kasumeid; sellesse kategooriasse kuuluvad elektriga tegelevad ettevõtted, need, mida tahetakse hoida sellises positsioonis ühiste huvide pärast, mis vajavad toimimiseks proteksionismi, toetusi, soodsat seadusandlust jne (ehedaks näiteks on siinkohal metallurgitööstused Itaalias); samuti puudutab see firmasid, mis võivad pelgalt tänu oma kapitali ja tööliste arvu suurusele või sektori tähtsusele teha kaastööd valitsusega, surudes neile peale endale soodsat poliitikat (näiteks kaevandused, suured pangad, infrastruktuurid). See on sektor, kus peab kindlasti tegema suuri riigistamisi, ilma mingite mööndusteta omandatud õiguste suhtes.

Omadused, mis iseloomustasid kunagi omandiõigust ja pärimisõigust, on teinud võimalikuks selle, et kõik rikkused kogunesid mõnedesse privilegieeritud kättesse – neid oleks nüüd revolutsiooni käigus sobilik võrdselt laiali jagada, kõrvaldamaks parasiitsed klassid ja andmaks tööliste vajalikud tootmisvahendid, muutes nende majanduslikke tingimusi ning aidates neil saavutada iseseisvat elu. Mõelgem, niisiis, põllumajandusreformile, mille kaudu haritaks maad ja mille abil omanike arv kasvaks jõudsalt, ning tööstusreformile, mis laiendaks tööliste omandiõigust mitte riigi valduses olevate sektoriteni kooperatiivse juhtimise ja aktsiate kaudu jne.

Noori peab aitama olemasolevate vahenditega, vähendamaks suuri klassierinevusi võitluses elu nimel. Riiklik koolisüsteem peaks võimaldama selle, et kõige andekamad – ja mitte vaid kõige rikkamad – õpilased saaksid omandada kõrghariduse ning et haridust saaks omandada kõigil erinevatel erialadel, valmistamaks noori ette erinevateks ametiteks, vabadeks ning teaduslikeks tegevusaladeks vastavalt tööturu nõudmistele nii, et keskmised palgad oleksid võimalikult võrdsed kõigis kategooriates vastavalt individuaalsele võimekusele, ükskõik, kui suured vahed sektorisisestel palkades eksisteerivad.

Esmasteks vajadusteks massiivselt toodetud hüvede peaaegu piiramatu võimsus võimaldab moodsa tehnika abil tagada peaaegu kõigile suhteliselt madala hinnaga toidu, peavarju ja riietuse – teisisõnu, inimväärikuseks

vajalikud minimaalsed mugavused. Inimeste solidaarsus nende suhtes, kes võitlevad elu ja surma nimel, ei peaks alati väljenduma heategevuses – see on alati alandav ning toodab samasugust halba, mille tulemusi ta parandada soovib – vaid pakkuma tingimuseta tagatise kõigile, nii nendele, kellel on võimalik töötada kui ka neile, kellel see võimalik ei ole, selleks, et saada osa väarikast elust, taandamata motivatsiooni vaid tööle ja kokkuhoiule. Sel moel ei lange keegi viletsusse ega pea alla kirjutama ekspluateerivatele lepingutele.

Töölisklassi vabastamine võiks toimuda ainult juhul, kui eksisteerivad järgnevad tingimused: vältides monopoolsete sündikaatide majanduspoliitika domineerimist, mis reguleerivad suurkapitalide absoluutset üleolekut töökeskkonnas. Töölised peavad omandama taas vabaduse saada tagasi oma ühiskondlikud garantiid, et koos käsitleda tingimusi, mille kohaselt nad teenuseid jagada soovivad ning riik peaks tagama omaltpoolt juriidilised meetmed lepingute korrektseks täitmiseks; siiski peaks võitlema kõigi monopoolsete tendentside vastu nii kaua, kui kõik mainitud sotsiaalsed muutused toimunud on.

Need on vajalikud muutused, loomaks uuele korrale vastavalt sellest huvitatud kodanikevõrgustiku ning andmaks poliitikale suurema vabaduse ja sotsiaalse solidaarsuse. Nendel alustel saavad poliitilised vabadused lõpuks ometi endale konkreetse sisu, mis ei ole enam ainult formaalne, vaid eksisteerib kõikide jaoks: sel viisil oleks olemas juba piisav kodanike hulk, kellel oleks piisavalt teadmisi, et valitsevate organite üle pidevat ja tõhusalt kontrolli teostada.

Oleks pealiskaudne piiritleda end vaid põhiseaduslike institutsioonidega, sest olles ise võimetu nägema ette tingimusi, milles nad toimima peaksid, ei teeks me muud, kui kordaks seda, mida kõik juba niigi teavad nii esinduslike organite, seaduste loomise kui kohtunike iseseisvuse kohta; selle kohta, kuidas praegust olukorda peaks muutma, et oleks võimalik vastu võtta korrektseid seaduseid sõna- ja ühinemisvabaduse nimel, valgustamaks avalikku arvamust ja andmaks kõigile kodanikele võimaluse osaleda tõhusalt riigi tegevuses. On vaja vaid täpsustada kaks väikest küsimust, et ettepanekud selgineksid ning et nende tähtsusest meie maal veelgi enam aru saadaks: nendeks on riigi suhted kirikuga ning poliitilise esindatuse iseloom:

Kokkuleppe, mille kohaselt Vatikan on Itaalias seotud fašismiga, peaks eemaldama viivitamatult, kinnitamaks riigi täielikku ilmalikkust ning näidates ilma ühegi kahtluseta riigi tähtsust tsiviilküsimustes. Kõiki religioone peaks austama võrdsetel alustel: riik ei peaks tegema mingisuguseid kultuslikke eelistusi.

See kaardimajake, mille fašism oma korruga ehitas, laguneb koost koos kõigi teiste totalitaarse riigi osadega. On neid, kelle arvates võib neist rusudest

tekkida uuesti materjale uue põhiseadusliku korra jaoks. Meie seda ei usu. Totalitaarsetes riikides poliitiliselt töölisi kontrollivad korporatiivsed kojad on täielik narrus. Isegi kui viimased oleksid erinevate poolte ausad esindused, ei oleks nad kunagi pädevad, lahendamaks üldpoliitilisi küsimusi ning majanduslike teemade puhul muutuksid nad kõige võimsamate sündikaatide allorganisatsioonideks. Sündikaatidele vastavad küll laialdased koostööfunktsioonid riigiorganitega – mis vastutavad neid otseselt puudutavate probleemide lahendamise eest – ent neid ei tohiks mingil juhul usaldada seadusandlike funktsioonide puhul, seda enam, et sellisel juhul oleks tulemuseks täielik majanduse feudaalanarhia, mis muutuks uuendatud poliitiliseks despootluseks. Paljud neist, kes on lasknud end petta korporativismi müüdist, võivad ja peaksid suunduma uuenduste poole; nad peaksid siiski teadvustama oma eelneva otsuse absurdsust. Korporativism võib võtta kuju vaid totalitaarsetes riikides, et allutada töölised ametnikele, kes kontrollivad viimsetki kui nende liigutust valitsuse huvides.

Revolutsiooniline partei ei saa otsustaval hetkel diletantlikult improviseerida, vaid peab end harima alates praegusest momendist vähemalt keskpoliitika tasandil, mis puudutab põhiraamistikke ja esimaseid määrusi.

Ta ei peaks esindama kuidagimoodi kokku pandud tendentsidest heterogeenset massi, teisisõnu, ta ei tohks oma antifašistliku mineviku pärast ja ainult totalitaarse režiimi langust oodates laskma endal killustuda ka siis, kui eesmärk on juba saavutatud. Revolutsiooniline partei teab täpselt, et alles siis algaks tema tegelik ülesanne ja seega peab ta koosnema inimestest, kes on põhiliste tulevikuprobleemide suhtes ühel nõul.

Oma meetodilise propagandaga peab ta sisenema sinna, kus on praegusele režiimile allutatud inimesed, võttes lähtepunktiks probleemi, mis on iga hetkega valusam nii indiviidi- kui klassitasandil, näidates, kuidas see probleem suhestub teiste probleemidega ja mis võiks olla kõige tõeline lahendus. Ent oma toetajate arvu kasvades peab ta liikumise toimimiseks tööle võtma ainult need, kelle põhiliseks elu eesmärgiks on Euroopa revolutsioon, kes peavad neid eesmärke teostama iga päev, range distsipliini abil, vajalikus töömahus, valvates tähelepanelikult turvalisuse ja efektiivsuse üle ka kõige ebaseaduslikumates olukordades, moodustades sel viisil tugeva võrgustiku, milles oleks koht ka toetajate kõige nõrgemal lülil.

Kasutades ära kõiki juhuseid ja sihtgrupe, et oma sõnumit levitada, peab partei oma jõud suunama esmalt kõige tähtsamate ideede levitajateni ning värbama oma ridadesse kõige pädevamaid inimesi; esiteks, kõige õrnemate ja tundlikumate sotsiaalsete gruppide suunas nii täna kui homme, teisisõnu, tööliste ja intellektuaalide seas. Esimene neist (töölised) on end kõige vähem totalitarismile allutanud ning kõige enam valmis oma ridu ümber

organiseerima. Intellektuaalid – eriti noorimad nende seas – on need, kes tunnevad end vaimselt kõige ahistatumalt ning kes vihkavad despootlust kõige enam. Seejärel, vähehaaval, saab olema ka teisi sotsiaalseid gruppe, kes on üldisest liikumisest huvitatud.

Igasugune liikumine, mis ei suuda neid kahte jõudu ühendada, on määratud läbikukkumisele, sest kui tegemist on vaid intellektuaalse liikumisega, jääb sellel puudu liikmete arvust, et välja ajada kõik teised tagurlikud jõud ning töölised seda seega enam ei usalda ega austa. Isegi kui tegemist on demokraatlike tunnetega, kukub see läbi raskuste tõttu võitlusväljal, kus kõik teised klassid on mobiliseeritud tööliste vastu, teisisõnu, see võib viia fašismi taastamiseni. Toetudes aga ainult töölistele, jääb puudu sellest mõtteselgusest, mis võib pärineda vaid intellektuaalidelt ning mis on oluline, eristamaks õigesti uusi kohustusi ja uusi suundi: selline liikumine jääks vana klassitsismi vangiks ning näeks igal sammul vaid vaenlasi, suundudes kommunistliku lahenduse poole.

Revolutsioonilise kriisi ajal on sellel liikumisel vaja organiseerida ja juhtida progressivseid jõude, kasutades kõiki populaarseid organeid, mis moodustuvad spontaanselt justkui tulised sõed ning millesse lisanduvad ka revolutsioonilised massid, eesmärgiks mitte ainult rahvahääletus, vaid ka lootus järgida õiget suunda. Sellest saab alguse kindlus ja visioon edasise tegevuse kohta, ent mitte siiani veel puudu oleva rahvusliku tahte tõttu, vaid teadlikust soovist esindada kaasaegse ühiskonna sügavaid nõudmisi. Sel viisil tekivad uue korra esimesed direktiivid, esimene sotsiaalne kord vormitule massile. Selle revolutsioonilise partei diktatuuri kaudu kujuneb välja uus riik ning sellega koos uus ja tõeline demokraatia.

Ei tohiks karta, et taoline revolutsiooniline režiim viiks tingimata uue despootluse juurde. See toimuks ainult juhul, kui püütaks järgida orjajuhiskonna mudelit. Kui aga revolutsiooniline partei loob algusest peale kindla rütmi ning tingimused vabaks eluks, nii et kõik kodanikud saaksid tõeliselt riigi elus osaleda, viib selle areng – isegi kui võivad tekkida mõned poliitilised kriisid – järkjärgulise uue korra mõistmiseni ning seega uue kasvava võimaluseni vabade poliitiliste instituutide toimimise suunas. Nüüd on käes moment, mil on vaja eemaldada vanadest mudelitest ning

olla valmis uuteks olukordadeks, mis on väga erinevad kõigest sellest, mida võis ette kujutada; on vaja eemaldada kõik ebasobiv ja vana ning luua noorte hulgas uut energiat. Täna otsivad ja leiavad nad taas üksteist, luues koos uut tulevikku, kõik need, kes on hakanud märkama praeguse Euroopa ühiskonna kriise ning kes seetõttu võtavad taas kokku kõik inimkonda tiivustanud liikumised, mis on eelnevalt läbi kukkunud vaid selle tõttu, et ei ole

aru saadud kas eesmärgist või sellest, kuidas selle eesmärgini jõuda. Teekond selleni ei ole ei lihtne ega turvaline. Ent selleni peab jõudma ja selleni jõutakse!

Altiero Spinelli ja Ernesto Rossi
Ventotene, suvi 1941

Johdanto

Pertti Lepistö

Pieni Ventotenen saari ei liene vieläkään kovin tunnettu Suomessa, ja on selvää, että toisen maailmansodan aikana siitä oli kuultu vielä harvemmin. Ehkä Suomeen oli kantautunut vain hajanaisia tietoja pikkuruisesta saaresta, jonka fasistidiktattori Benito Mussolinin valtakoneisto oli havainnut oivaksi paikaksi toisinajattelijoiden tehokasta eristämistä varten.

Suomella oli saman aikaan omat ongelmansa oman hengissä pysymisensä kanssa. Josif Stalinin Neuvostoliitto ja Adolf Hitlerin Saksa olivat päättäneet elokuussa 1939 solmitulla Ribbentropin - Molotovin sopimuksella Suomen päätyemisestä Neuvostoliiton etupiiriin, mikä oli johtava Suomen vasta keväällä 1945 loppuneisiin sotiin.

Suomi säilytti itsenäisyytensä, mutta Neuvostoliiton kanssa solmittu ja useaan otteeseen jatkettu ystävyys-, yhteistyö- ja avunantosopimus oli kuitenkin jonkinlaisena täydellisen puolueettomuuden varjona aina 1990-luvulle saakka ja samalla Suomessakin luonnollisesti virinneiden eurooppalaisuushenkisten tavoitteiden jarruna, vaikka Suomi sitoutuikin yysopimuksen voimassaolon aikana moniin muihinkin kansainvälisiin sopimuksiin.

Suomen luonnollinen Eurooppa-hakuisuus sai täyttymyksensä tammikuussa 1995, kun Suomesta tuli Euroopan unionin jäsenmaa.

Mitä Ventotenen tuskin 15 neliökilometrin kokoisella saarella sitten on tekemistä yhtenäisen Euroopan ja edelleen Suomen kanssa? Paljonkin, vaikka saaren eristysleirin ja sen asukkaiden - ja erityisesti Eugenio Colornin, Ernesto Rossin ja Altiero Spinellin - merkitystä ei vielä laajasti Suomessa tunnetakaan.

Fasismin vaarallisiksi toteamat miehet eivät lannistuneet jyrkkäkurisessa pakkotoimettomuudessa alati uhanneeseen depression, vaan he löysivät laajoissa ja syvällisissä keskusteluissaan oman henkisen vapautensa, joka oli ideaali yhdistetystä, yhtenäisestä ja vapaasta Euroopasta.

Vuosien pohdinnan ja keskustelujen tuloksena syntyi manifestiluonnos, joka salakuljetettiin saarelta manner-Italiaan ja jota sitten levitettiin italialaisen vastarintaliikkeen piirissä. Sittemmin julistusluonnos, jonka pääosan kirjoittivat Altiero Spinelli ja Ernesto Rossi ja johon Eugenio Colorni myöhemmin laati esipuheen, on yleisesti tunnettu nimellä *Ventotenen manifesti*.

Julistusluonnos sai lopullisen muotonsa kesällä 1941, kun Saksa oli hyökännyt Neuvostoliittoon ja kun Suomi oli menossa kohti jatkosotaa.

Spinellin syntymän satavuotisjuhlakomitea, Rooman La Sapienza -yliopisto ja Lazion maakunta ovat nyt käännättäneet manifestin Euroopan unionin eri kielille. Kyseessä on ensimmäinen kerta, kun julistus pääsee todella suuren lukijajoukon ulottuville.

Pitkä karkotus ja sen tuoma etäisyys tarjosivat Colornille, Rossille ja Spinelli tilaisuuden - järjenvastaisestikin - asioiden ennakkoluulottomaan ja perinpohjaiseen analyysiin.

Euroopan unionin tuntemattomat kummisedät tunsivat varmasti Marxin, Engelsin, Leninin ja muiden teorit kommunismista ja sosialismista ja niiden toteuttamisesta sekä eri näkemykset työväenluokan kärsimyksen lopettamisvaihtoehdoista, mutta he eivät antaneet oppi-isiensä tekstien rajoittaa omaa poliittista ja eri selkkauksiin ja tuhoisaan maailmansotaan syitä ja niihin ratkaisumallia etsivää järkeilyään. Spinellin, Rossin ja Colornin analyysi on kirikkaampaa ja vapaampaa.

Proletariaatin jatkuvaa kärsimystä ei suinkaan unohdeta, mutta työväenluokan mahdollisuudet paremman ja tasa-arvoisemman yhteiskunnan rakentamisessa nähdään heti huonoina. Todelliseen uudistukseen pitää valjastaa kaikki yhteiskunnan luokat.

Spinelli, Rossi ja Colorni näkevät Euroopan ainoana mahdollisuutena perustuslakiin pohjautuvan ylikansallisen valtion luomisen. Syy siihen, että Euroopassa oli aina epäonnistuttu eikä pysyvää rauhaa ollut pystytty saamaan aikaan, on yksinkertaisesti valtioiden rajoittamattomassa itsemääräämisoikeudessa, mikä taas kärjistyi totalitaaristen maiden vahvemman laki -tyyppisenä toimintana.

Ventotenen manifesti syntyi kahdessa vaiheessa: Spinelli ja Rossi viimeistelivät varsinaisen manifestin kesällä 1941, ja Colorni kirjoitti sen esipuheen talvella 1944, kun Mussolini oli jo kaadettu Italiassa ja Yhtenäinen ja vapaa Eurooppa -liike oli jo toiminut maanalaisesti kaksi vuotta.

Colorni selittää esipuheessa julistuksen syntyä ja korostaa, että manifestin sanoma ei ole sidoksissa minkään puolueen ohjelman.

Manifesti on monelta osin hyvin kaukonäköinen: uuden yhteisön tavoitteina nähdään rahaliitto, yhteiset puolustusvoimat, yhteinen ulkopoliittikka, vapaa liikkuminen maiden välillä, tullirajojen poistaminen, mistä tavoitteista osa on jo toteutunut Euroopan unionissa.

Manifesti ei dogmaattisesti kiellä tuotantolaitosten yksityisomistusta, mutta se sallittaisiin ainoastaan poikkeustapauksissa. Aina ennakoinnit eivät osu kohdalleen: manifestin mukaan kaikki suuret tuotantolaitokset ja pankit pitäisi ehdoitta valtiollistaa. Muussa tapauksessa jäisi vaara, että ne pääsevät tärkeytensä takia kiristämään yksityistä valtiota.

Spinelli ideoi eurooppalaista federatiivista valtiota, jossa kaikkia koskevan politiikan pääkysymyksistä päättää laajalla vaalilla valittu parlamentti mutta jossa kunkin jäsenmaan ”poliittinen elämä kehittyy näissä maissa eri kansojen erityisominaisuuksien vaatimalla tavalla”.

Kaiken kehityksen perustana on jyrkän kansallisista valtioista vapautuminen ja yksityisen ihmisen vapaus.

Kiintoisa on myös julistuksen kohta, jossa puhutaan sosiaalisesta tuesta. Yhteiskunnan tulee toki tyydyttää kaikkien kansalaisten perustarpeet, mutta annetun avun ei pidä suuruutensa takia heikentää innostusta työntekoon. Samoin korostetaan, ”että valtion ei tarvitse pitää lukua uskonnoista”.

Ventotenen manifestin teho on sen sanoman oikeellisuudessa. Tästä todistaa sekin, että *Manifestiin* perustuva järkeily on saanut suurta kannatusta melkein kaikissa poliittisissa suuntauksissa. Julistuksen monet ajatukset ovat vieläkin ajankohtaisia, vaikka ne syntyivätkin poikkeuksellisissa oloissa.

Manifestissa todetaan edelleen, että vain vahva eurooppalainen federaatio voi antaa mahdollisuuden rakentaa rauhanomaiset ja toimivat suhteet muiden maanosien kansojen kanssa. Jos federaation rakentamisessa epäonnistutaan ja tuhoisa kansallismielinen ajattelu pääsee taas vahvistumaan, on kaikki menetetty, ja lopputuloksena voi taas olla ”ihmiskunnan jako Alistajiin ja Alistettuihin”.

Mielestäni julistuksen ansioksi on ilman muuta katsottava sen ajatuksen ulkokohtaisuus, vaikka on hyvin mahdollista, että pitkän vankeuden takia kirjoittajien mielessä on ainakin ajoittain käynyt viettelys katkerankin sävyiseen analyysiin. Ajatuksenkulku on kuitenkin aina selkeä, vaikka julistuksen lauserakenne on välistä raskaahko.

Ventotenen pieni saari ansaitsee siellä syntyneen julistuksensa vuoksi kaikin mokomin saamansa Euroopan saari - lisänimen.

Esipuhe

Eugenio Colorni (Rooma 1944)

Nämä kirjoitukset on laadittu ja toimitettu Ventotenen saarella, vuosina 1941 ja 1942. Tuossa poikkeuksellisessa ympäristössä, erittäin kovan kurin silmukassa, kun saatuja uutisia yritettiin tuhansin keinoin saada mahdollisimman tyhjentäväksi, kun pakkotoimettomuus teki surulliseksi, ja tuleva vapauttaminen levottomaksi, alkoi eräiden mielessä kypsyä kaikkien taisteluun ja toimintaan johtaneiden ongelmien uudelleen arvioinnin prosessi.

Etäisyys konkreettisesta poliittisesta elämästä soi mahdollisuuden vapaampaan tarkkailuun, ja se kannusti perinteisten lähtökohtien uudelleen arviointiin niin, että takavuosien epäonnistumisten syitä ei etsitty niinkään parlamentaarisen tai vallankumouksellisen taktiikan virheistä tai yleistilanteen "kypsymättömyydestä" vaan riittämättömyydestä yleisessä tilan teen määrittelyssä ja siinä, että taisteluun käytiin pitkin tuttuja välirikon linjoja ottaen liian vähän huomioon kaikkea uutta, joka muokkasi todellisuutta.

Samalla, kun valmistauduttiin tehokkaasti lähitulevaisuuden suureen taisteluun, tunnettiin tarvetta ei pelkästään tehtyjen virheiden korjaamiseen vaan myös poliittisten ongelmien pääkohtien uudelleen muotoilemiseen, kun mieli oli vapaa doktrinäärisistä ennakkoluuloista ja puolueen myyteistä.

Näin joidenkin mielessä kehittyi se keskeinen ajatus, että maantieteellisesti, taloudellisesti ja sotilaallisesti yksilöityneiden täysin riippumattomien valtioiden olemassaolo on perusristiriita ja -syy kriiseihin, sotiin, kurjuuteen ja hyödyn tavoitteluun, jotka koettelevat yhteiskuntaamme, koska tällaiset valtiot pitävät muita valtiota kilpailijoinaan ja mahdollisina vihollisinaan, ja koska yhteisössä vallitsee ikuinen bellum omnium contra omnes - tilanne ('kaikkien sota kaikkia vastaan').

Syitä siihen, miksi tämä ei sinänsä uusi ajatus sai uutuuden vaikutelman niissä oloissa ja tilanteessa, missä se syntyi, on monia:

1) Ennen kaikkea, kansainvälinen ratkaisu kuuluu kaikkien edistyksellisten puolueiden ohjelmaan, ja edistykselliset puolueet pitävät sitä tietystä mielessä omien tavoitteidensa täyttämisen välttämättömänä tai automaattisena seurauksena.

Demokraattien mukaan heidän tukemansa hallintomallin perustaminen jokaiseen maahan johtaisi varmasti sellaisen yhteisen tietoisuuden muodostumiseen, joka kulttuuri- ja moraalirajat ylitettyään muodostaisi kansojen vapaan yhdistymisen - myös poliittisen ja taloudellisen -

välttämättömän lähtökohdan. Ja sosialistit puolestaan, ajattelivat, että proletariaatin diktatuurin luominen eri valtioihin veisi itsestään kansainväliseen kollektiivivaltioon.

Valtion modernin käsitteen ja siihen liittyvien kaikkien intressien ja tunteiden analyysi todistaa kuitenkin selvästi, että vaikka sisäisten hallintomallien samankaltaisuudet voivatkin helpottaa ystävyysuhteita ja yhteistyötä eri valtioiden välillä, ei ole ollenkaan sanottu, että ne veisivät automaattisesti tai progressiivisestikaan yhdistymiseen niin kauan kuin on olemassa intressejä ja tunteita, jotka liittyvät johonkin rajojen sisälle suljettuun yhteyteen. Tiedämme kokemuksesta, että sovinnistiset tunteet ja protektionistiset intressit voivat helposti johtaa kahden demokratian väliseen törmäykseen ja keskinäiseen kilpailuun. Eikä ole sanottu, että jokin rikas sosialistinen valtio välttämättä hyväksyisi omien voimavarojensa jakamisen toisen paljon köyhemmän sosialistisen valtion kanssa vain siksi, että siinä oleva hallintomalli on samankaltainen kuin sen oma hallintomalli.

Poliittisten ja taloudellisten rajojen poistaminen valtioiden väliltä ei siis ole välttämätöntä seurausta jonkin tietyn hallintomallin samanaikaisesta luomisesta jokaiseen valtioon, vaan se on oma ongelmansa joka pitää ratkaista siihen sopivin ase-in. Ei voi olla sosialisti, jos ei ole internationalisti - se on totta - mutta tämä on ideologinen side paremminkin kuin poliittinen ja taloudellinen tarve; ja sosialismin voitto yksittäisissä valtioissa ei välttämättä vie internationalistisen valtion syntyyn.

2) Se, mikä vei eteenpäin ja federalistisen teesin autonomi - seen korostumiseen, oli tosiasia, että olemassa olevat poliittiset puolueet, joita yhdisti niiden omassa maassaan käymä taistelu, on opetettu, tavan ja perinteen vuoksi, esittämään kaikki ongelmat niin, että liikkeelle lähdetään vaietusta kansallisen valtion olemassaolon olettamuksesta ja että kansainvälisen järjestyksen ongelmia pidetään "ulkopolitiikan" kysymyksinä, jotka ratkaistaan diplomatian keinoin ja eri hallitusten tekemien sopimuksien avulla. Tämä suhtautuminen on osin syy ja osin seurausta ensin mainitusta, jonka mukaan yhteisymmärrys ja yhtenäisyys muiden maiden kanssa tulee itsestään kunhan vallan valjaat on saatu käsiin omassa maassa ilman, että täytyy ryhtyä taisteluun nimenomaan tätä päämäärää varten.

Näiden tekstien kirjoittajin oli sen sijaan juurtunut vakaumus, että sen, joka haluaa ratkaista kansainvälisen järjestyksen ongelman näiden aikojen keskeisenä ongelmana ja joka pitää ratkaisua välttämättömänä lähtökohtana kaikkien yhteiskunnassame olevien institutionaalisten, taloudellisten ja sosiaalisten ongelmien ratkaisuun, pitää nähdä tästä näkökulmasta kaikki sisäiset poliittiset erimielisyydet ja jokaisen puolueen käyttäytyminen ja myös jokapäiväistä taistelua ja taktiikkaa koskevat asiat. Kaikki ongelmat,

perustuslaillisista vapauksista luokkataisteluun, suunnittelusta vallan haltuun ottamiseen ja sen käyttöön saakka, joutuvat uuteen valoon, jos ne ratkaistaan aloittamalla siitä lähtökohdasta, että ensin pitää päästä yhteiseen järjestykseen kansainvälisellä alueella. Myös poliittinen menettely saa eri luonteen sen mukaan, mihin pelissä oleviin voimiin se tukeutuu ja mitä tunnussanaa korostetaan, ja sen mukaan, pidetäänkö olennaisena tavoitteena vallan haltuun ottoa ja tiettyjen reformien toteuttamista jokaisessa yksityisessä valtiossa vai pidetäänkö oleellisena tavoitteena sellaisten taloudellisten, poliittisten ja moraalisten lähtökohtien luomista, joita tarvitaan koko maanosan huomaansa ottavan federalis-tisen järjestyksen rakentamiseksi.

3) Yksi lisäsy - ja ehkä kaikkein tärkein - muodostui siitä, että Euroopan federaation ihanne, joka on maailmanlaajuisen federaation alkusoittoa ja joka saattoi vaikuttaa kaukaiselta utopialta vielä muutama vuosi sitten, on nykyään - tämän sodan loppuessa - tavoite johon voidaan päästä. Se on melkein ulottuvillamme. Täydellinen kansojen sekoittuminen, mitä tämä konflikti aiheutti kaikissa saksalaismiehitykseen joutuneissa maissa, välttämättömyys rakentaa uudelle perustalle melkein täysin tuhoutunut talous ja kaikkien poliittisia rajoja koskevien ongelmien esille tuominen - tullimuurit, etniset vähemmistöt jne. - sekä samaisen sodan luonne, jossa kansallinen elementti niin usein jäi ideologisen elementin jalkoihin ja jossa pienten ja keskisuurten valtioiden nähtiin luopuvan suurelta osin itsemääräämisoikeudestaan vahvempien valtioiden hyväksi ja jossa samaisten fasistien "elintilan" käsite laitettiin "kansallisen itsenäisyyden" käsitteen tilalle ovat elementtejä, jotka tekevät Euroopan federaation ajankohtaisemmaksi kuin koskaan. Nämä seikat pitää tunnistaa.

Kaikista sosiaalisista luokista poliittisista ja ihannesyistä tulevat voimat saattavat olla kiinnostuneita siitä. Sitä lähemmäksi voidaan päästä poliittisten neuvottelujen ja kansankiihotuksen kautta, edistäen sivistyneen luokan parissa sitä koskevien ongelmien tutkimusta, ja provosoiden vallankumouksellisia valtioita, että paluu entiseen ei ole enää mahdollista, vaikuttaen voittajavaltioiden johtajiin, ja julistaen voitetuissa valtioissa sanaa, että ne voivat löytää pelastuksen ja välttää tappion tuhoisat seuraukset vain vapaassa ja yhtenäisessä Euroopassa.

Meidän liikkeemme on syntynyt nimenomaan tämän takia. Tämän ongelman tärkeydestä ja kiireydestä verrattuna kaikkiin muihin kaikkiin asioihin, jotka nousevat esiin aikoina, mihin olemme menossa. Varmuudesta, että jos annamme vanhojen kansallisten piirien vahvistua uudestaan, on tilaisuus menetetty ikuisesti ja eikä maanosamme voi kohdata mikään kestävä rauha tai hyvinvointi. Tämä kaikki sai meidät luomaan itsenäisen

organisaation, jonka tavoitteena on levittää ajatusta Euroopan federaatiosta, joka on mahdollista toteuttaa sodan jälkeen.

Emme piilotele tehtävämme vaikeutta, ja meitä vastustavien voimien vahvuutta, mutta on ensimmäinen kerta - näin uskomme - kun tämä asiaa tuodaan poliittisen taistelun huomion kohteeksi, eikä vain kaukaisena ideaalina vaan liikkeelle panevana traagisena välttämättömyytenä.

Meidän Liikkeemme, joka on jo toiminut kaksi vuotta maanalaisesti fasistien ja natsien sorron alla ja jonka aseelliseen vapaustaisteluun yhdistyneet jäsenet ovat peräisin antifasistisista ryhmistä ja joka on jo joutunut sovittamaan kovalla vankeudella yhteisen asian ajamista: Meidän liikkeemme ei ole eikä se halua olla poliittinen puolue. Niin kuin tähänkin asti on toiminnalle on ollut ominaista, se haluaa vaikuttaa eri puolueisiin ja myös niiden sisäpuolella, mutta ei vain niin, että internationalistisen ratkaisun kiireellisyys tajutaan vaan myös ja etenkin siksi, että kaikki poliittisen elämän ongelmat ratkaistaan lähtien liikkeelle näkökulmasta, johon on tähän asti niin vähän totuttu.

Emme ole poliittinen puolue, koska vaikka edistämme kaikkea Euroopan federaatiota koskevaa taloudellista ja sosiaalista tutkimusta, ja vaikka otamme osaa taisteluun sen toteuttamiseksi ja haluamme löytää ne voimat, jotka voivat toimia asian hyväksi tulevassa poliittisessa liitossa, emme halua virallisesti ottaa kantaa institutionaalisiin yksityiskohtiin, esimerkiksi talouden kollektivisointiasteeseen, hallinnon jakamiseen tai keskittämiseen jne. asioihin, joiden pitää olla luonteenomaisia tulevalle federatiiviselle organisaatiolle. Sallimme sen, että näistä ongelmista keskustellaan laajasti ja avoimesti liikkeemme sisällä ja että kaikki poliittiset suuntaukset, kommunistisesta liberaaliin, ovat edustettuina liikkeessämme. Ja niin onkin: meihin liittyneet aktivistit kuuluvat melkein kaikki johonkin edistykselliseen puolueeseen: kaikki tukevat yksissä mielin sellaisen vapaan Eurooppalaisen federaation periaatetta, joka ei perustu mihinkään valta-asemaan tai totalitaariseen järjestykseen, ja jolla on tukeva struktuuri, jotta siitä ei tule mikään yk - sinkertainen Kansainliitto.

Nämä periaatteet voidaan luetteloida seuraaviin kohtiin: yksi federatiivinen armeija, rahaliitto, tullirajojen ja federaatioon kuuluvien maiden välisen liikkumisen rajoittamisen poistaminen, kansalaisten suora edustus federatiivisissa elimissä, yhteinen ulkopoliittikka.

Tänä kahden vuoden elinaikanaan Liikkeemme on levinnyt laajasti antifasistisissa poliittisissa puolueissa ja ryhmissä. Jotkin niistä ovat ilmaisseet julkisesti samanmielisyytensä ja myötätuntonsa. Toiset ovat pyytäneet yhteistyötämme ohjelmiansa laatimiseen. Ei ole ehkä liian mahtailevaa sanoa, että on osaksi meidän ansiota, jos Euroopan federation problematiikkaa käsitellään niin usein Italian maanalaisessa lehdistössä. Meidän lehtemme

L'Unita Europea ('Euroopan yhtenäisyys') seuraa tarkasti kansainvälisen ja sisäpolitiikan tapahtumia, ja muodostaa niistä oman mielipiteensä täysin itsenäisesti.

Nämä kirjoitukset, jotka ovat hedelmää liikkeemme synnyn taustalla olevasta ajatustenvaihdosta, ovat vain kirjoittajien henkilökohtaisia mielipiteitä, eivätkä ne missään tapauksessa ole samaisen liikkeen kannanotto. Ne haluavat vain antaa ehdotuksia keskustelun aiheiksi niille, jotka haluavat taas pohtia kaikkia kansainvälisen politiikan ongelmia niin, että he ottavat huomioon tuoreimmat ideologiset ja poliittiset tapahtumat ja taloustieteen uusimmat saavutukset jaärkevimmät ja mielekkäimmät tulevaisuudennäkymät.

Muita tutkielmia tulee pian. Toiveemme on, että ne saavat aikaan mielipiteiden kuohuntaa ja että ne osaltaan selkeyttävät nykyistä, toiminnan välttämättömyyden ja kiireyden takia hehkovaa ilmapiiriä, ja saavat toiminnan päättäväisemmäksi, tietoisemmaksi ja vastuuntuntoisemmaksi.

*Euroopan federaatiota tukeva italialainen liike
Rooma 22. tammikuuta 1944*

Vapaan ja yhtenäisen Euroopan puolesta. Manifestiluonnos

Ventotene 1941

Altiero Spinelli – Ernesto Rossi

I. Modernin sivilisaation kriisi

Moderni sivilisaatio on määritelty perustakseen vapauden periaatteen, jonka mukaan yksityisen ihmisen ei pidä olla toisten vähäpätöinen väline vaan elämän itsenäinen keskiö. Tämän määritelmän myötä on alkanut suuri historiallinen prosessi, joka koskee kaikkia niitä sosiaalisen elämän aspekteja, jotka eivät ole tätä periaatetta noudattaneet.

1) Kaikilla kansoilla on oikeus järjestyä itsenäisiksi valtioiksi. Jokaisen kansan, jota yksilöllistävät etniset, maantieteelliset, kielelliset ja historialliset piirteet, piti löytää itse kehityksessä ja oman poliittisen käsityksensä mukaan luodussa valtiollisessa organisaatiossa sellainen väline, jolla tämä valtio voi parhaiten tyydyttää omat tarpeensa, itsenäisesti, ja vailla mitään ulkoista väliintuloa. Riippumattomuuden ideologia oli edistyksen tehokas innoite. Sen avulla päästiin yli kapeanäköisistä nurkkakuntalaisuuksista solidaarisuuden laajassa merkityksessä ulkomaalaisten sortopolitiikkaa vastaan. Se on poistanut monia esteitä, jotka vaikeuttivat ihmisten ja tavaroiden liikkumista. Sen avulla on saatettu kehittyneempien kansanosien instituutiot ja säädökset vähemmän kehittyneiden kansanosien ulottuville jokaisessa uudessa valtiossa. Mutta sen mukana kulkeutui kapitalistisen imperialismin ituja, joiden sukupolvemme on nähnyt paisuvan niin paljon, että on syntynyt totalitaarisia valtioita ja puhjennut maailmansotia.

Kansakuntaa ei enää pidetä ihmisten yhteiselon historiallisena tuotteena, johon oli päästy pitkän, tapoja ja toiveita suuresti yhdistäneen prosessin ansiosta, ja jossa valtio nähtiin tehokkaimpana muotona kollektiivisen elämän järjestämiseen ihmisyyhteisön rajojen sisällä. Kansakunnasta on tullut sitä

vastoin jonkinlainen ylempiarvoinen kokonaisuus, organisaatio, jonka tehtävänä oli ajatella vain omaa olemassaoloaan ja omaa kehitystään, ilman mitään huolta siitä haitasta, mitä muille mahdollisesti aiheutui. Kansallisten valtioiden ehdoton riippumattomuus on vienyt jokaisen tavoittelemaan valta-asemaa, koska jokainen tuntee itsensä uhatuksi toisten voimavarojen taholta ja jokainen päättelee oman "elintilansa" aina vain laajemmaksi alueeksi, jonka sisällä ne voivat liikkua vapaasti ja hankkia tarvikkeita omaa olemassaoloaan varten, kenestäkään riippumatta. Tämä vallan halu voi rauhoittua vain kun eletään vahvimman valtion hegemoniassa, johon muut on alistettu.

Tämän seurauksena valtio on muuttunut kansalaistensa vapauden suojelijasta itsensä palveluksessa olevien käskyläisten isännäksi niin, että sen pitää hallussaan kaikki keinot mahdollisimman suuren sotatehokkuuden tavoittelemiseksi.

Myös rauhan aikoina, joita pidetään valmistelutaukoina seuraavia väistämättömiä sotia varten, on sotilasluokan tahto nyttemmin monissa maissa jo hallitsevampi kuin siviililuokan tahto. Tämän takia vapaiden poliittisten järjestelmien kuten koulun, tie-teen ja tuotannon ja siviilihallinnon on yhä vaikeampi toimia, koska hallintokoneisto on suunnattu lisäämään sotilaallista voimaa. Äitejä pidetään sotilaitten tuottajina ja tämän seurauksena heitä palkitaan samalla tavalla kuin näyttelyissä palkitaan tuottoisia eläimiä. Lapset kasvatetaan varhaisesta iästä alkaen aseiden käsittelyyn ja vihaan ulkomaalaisia kohtaan. Yksityinen vapaus nollataan, koska kaikki militarisoidaan, ja kaikkia kutsutaan jatkuvasti aseisiin. Jatkuvat sodat pakottavat jättämään perheen, työn, omaisuuden ja uhraamaan oman elämän sellaisia tavoitteita varten, joiden arvoa ei kukaan todella ymmärrä. Muutamassa päivässä tuhotaan yhteisen hyvinvoinnin lisäämiseksi vuosikymmenien aikana tehdyt saavutukset.

Totalitaariset valtiot ovat niitä, jotka ovat määrätietoisimmin yhdistäneet kaikki voimansa ja toteuttaneet äärimmilleen keskittämisen ja omavaraisuuden ja jotka näin ovat todistaneet olevansa sopivimpia tämänpäiväiseen kansainväliseen yhteisöön.

Riittää kun yksikin kansa ottaa askeleen kohti vähänkin selvempää totalitarismia niin muut seuraavat sitä saman hengissä pysymisen halun ajamina.

2) Kaikilla kansalaisilla on yhdenvertainen oikeus osallistua valtion tavoitteiden ja aikomusten muodostamiseen. Tämän piti olla kaikkien vapaasti itseään ilmaisevien sosiaalisten ryhmien vaihtuvien taloudellisten ja ideologisten tarpeiden yleisnäkemys. Tällaisen poliittisen organisaation ansiosta voitiin korjata tai ainakin lieventää monia räikeimpiä aiemmilta hallituskoneistoilta perinnöksi saatuja epäoikeudenmukaisuuksia. Mutta lehdistön ja kokoontumisen vapaus ja äänioikeuden progressiivinen

laajeneminen tekivät vanhojen etujen puolustamisesta aina vain vaikeampaa, jos samalla haluttiin säilyttää edustuksellinen hallintomalli.

Omaisuudettomat oppivat vähä vähältä käyttämään näitä välineitä hyväkseen ja iskeäkseen hyvinvoivien luokkien hankkimiin etuoikeuksiin. Pääomatulojen verotus ja perintövero, progressiivinen verotus, minimipalkkojen ja ensisijaisten hyödykkeiden verottomuus, maksuton julkinen koulu, terveydenhuollon ja sosiaali - huollon varojen lisääminen, maatalousuudistus ja tuotantolaitosten valvonta olivat asioita, jotka uhkasivat etuoikeutettuja luokkia kaikkein vahvimmissakin linnoituksissa.

Nekään etuoikeutetut luokat, jotka olivat sallineet poliittisten oikeuksien tasa-arvoisuuden, eivät voineet myöntyä siihen, että vähäosaisten luokat käyttäisivät tätä hyväkseen yrittäessään toteuttaa todellisen tasa-arvon, joka olisi antanut näille oikeuksille konkreettisesti vapauden sisällön. Silloin kun - ensimmäisen maailmansodan jälkeen - uhka kasvoi liian suureksi, oli luonnollista että nämä luokat osoittivat lämpimästi suosiotaan ja antoivat tukensa, kun niiden vastustajilta riisuttiin lailliset aseet ja diktatuureja rakennettiin uudestaan.

Toisaalta jättiläismäisten teollisuus- ja pankkikompleksien ja saman johdon alle kokonaisia työntekijöiden armeijoita koonneiden ammattiyhdistysliikkeiden muodostuminen sekä niiden omiin tavoitteisiinsa sopivan politiikan saamiseksi harjoittama hallituksen painostus uhkasivat hajottaa valtion moneksi pieneksi taloudelliseksi ja toistensa kanssa kitkerässä sodassa olevaksi kuppikunnaksi. Demokraattis-liberaalit välineet, joita nämä ryhmät käyttivät hyväkseen koko yhteisön riistossa, menettivät aina vain enemmän arvoaan. Näin levisi vakaumus, että ainoastaan totalitaarinen valtio voisi jollakin tavoin - kansalaisyhteiskuntaa poistaen - ratkaista ne etuisuuskonfliktit, joita poliittiset instituutiot eivät enää kyenneet kontrolloimaan.

Tosiaankin, totalitaariset hallintokoneistot ovat ylipäätään vahvistaneet eri sosiaalisten kategorioiden asemaa vähän kerrallaan saavutetuilla tasoilla, ja ne ovat kansalaisten elämän täydellisellä poliisivalvonnalla ja kaikkien toisinajattelijoiden väkivaltaisella eliminoimisella sulkeneet pois kaikki lainmukaiset mahdollisuudet korjata voimassa olevaa asiointilaa. Näin on varmistettu niiden täysin loisena elävien maanomistajien ja koroilla eläjien olemassaolo, jotka osallistuvat sosiaaliseen tuotantoon vain repäisemällä osakekirjojensa kulmia. Samoin on varmistettu sellaisten kuluttajia hyväkseen käyttävien monopolistiluokkien ja yritysketjujen olemassaolo, jotka haihduttavat piensäästäjien rahat ja sellaisten kulussien taakse piiloutuneiden raharuhtinaiden olemassaolo, jotka naruista vetämällä ohjaavat poliitikkoja pyörittämään koko valtiokoneistoa vain omaksi edukseen - näennäisesti

korkeamman kansallisen edun nimissä. Näin säilytetään harvojen valtavat omaisuudet ja modernin kulttuurin hedelmien nautintomahdollisuuksia vaille jäävien suurten massojen kärsimys. Näin pelastetaan pääosiltaan se taloudellinen valtajärjestelmä, jossa materiaalivarat ja työvoimat, sen sijaan että ne ohjattaisiin tyydyttämään inhimillisen elämän kehityksen perustarpeita, ohjataan tyydyttämään korkeimman hinnan maksamiseen pystyvien harvojen turhamaisia tarpeita. Näin pelastetaan se hallintokoneisto, jossa rahan voima perintöoikeuden turvin jatkaa ikuista liikkumistaan samassa luokassa muuttuen etuoikeudeksi, jolla ei ole mitään yhteyttä todellisten palvelujen sosiaaliseen arvoon. Näin proletariaatin mahdollisuudet jäävät niin pieniksi, että voidakseen elää työntekijöiden on usein pakko suostua heille mitä tahansa työtä tarjoavien hyväksikäyttöön.

Jotta työläisluokat voitaisiin pitää kurissa ja alistettuina, on ammattiyhdistysliikkeet muutettu jäsenten luottamusta nauttivien henkilöiden johtamista vapaista työtaisteluorganisaatioista poliisin mallin mukaisiksi valvontaorganisaatioiksi, joitakin johtavat hallitsevan ryhmän valitsemat ja vain sille vastuussa olevat työntekijät. Jos tällaiseen taloudelliseen hallintokoneistoon tehdään jotakin korjauksia, ne ovat pelkästään sotapolitiikan sellaisen vaatimusten sanelemia, jotka yhdistävät etuoikeutettujen luokkien taantumuksellisia tavoitteita kun totalitaarisia valtioita koetetaan synnyttää ja vahvistaa.

3) Ahdasmielisen autoritaarisuuden vastavoimaksi on vakiintunut jatkuvan kriittisyyden pysyvä arvo. Kaiken väitetyn pitää osoittautua todeksi tai väittämän pitää kadota. Yhteiskuntamme kaikkien alojen suurimmatkin saavutukset ovat tämän ennakkoluulottoman asenteen ansiota. Mutta tämä spirituaalinen vapaus ei pysynyt hengissä siinä kriisissä, joka synnytti totalitaariset valtiot. Uudet dogmit, jotka piti hyväksyä uskon nimissä tai tekopyhästi, ovat isännän asemassa kaikilla tieteen aloilla.

Vaikka kukaan ei tiedäkään, mikä on rotu, ja vaikka alkeellisimmatkin historialliset huomiot osoittavat rotukäsitteen järjettömyyden, vaaditaan, että fysiologit uskovat, todistavat ja vakuuttavat, että kuulutaan valittuun rotuun - vain siksi, että imperialismi tarvitsee tätä myyttiä nostaakseen massoissa vihan ja ylpeyden tunnetta. Kaikki taloustieteen selvimmätkin käsitteet pitää ymmärtää kirouksiksi jotta taloudellisen omavaraisuuden politiikka, ylijäämäiset kauppataseet ja muut merkantilismin romut voidaan esitellä meidän aikojemme suurina keksintöinä. Maailman kaikkien osien keskinäisen taloudellisen riippuvuuden vuoksi koko maailma on uudenaikaista sivilisaatiota vastaavan elintason säilyttämistä haluavan kansan luonnollista elintilaa, mutta on kehitetty geopolitiikan näennäistiede, joka haluaa todistaa

elintila-ajattelun johdonmukaisuuden. Näin imperialismin vallahalulle voidaan luoda teoria.

Historian tärkeimpiä merkintöjä vääristellään hallitsevan luokan tavoitteiden mukaisesti. Kirjastoista ja kirjakaupoista poistetaan teokset, joita ei pidetä puhtasoppisina. Sanan- ja ajatuksenvapauden estämisen synkkyys uhkaa taas tukehduuttaa humaa - nisen hengen. Samoin syrjäytetään vapauden ja tasa-arvon sosiaalinen etiikka. Ihmisiä ei enää arvioida vapaina kansalaisina, joita valtio auttaa pääsemään paremmin kollektiivisiin tavoitteisiin. He ovat valtion palvelijoita, ja valtio päättää heidän kohtalonsa, ja valtion tahtona esitellään ilman muuta valtaa pitävien tahto. Ihmiset eivät ole enää oikeudellisia yksilöitä, vaan heidät on järjestetty hierarkkisesti ja heidän pitää nöyrästi totella korkeampia auktoriteetteja, jotka kulminoituvat sopivasti jumalan asemaan nostettuun johtajaan. Kastien hallintokoneisto nousee uljaasti omasta tuhkastaan.

Sen jälkeen kun tämä taantumuksellinen totalitaarinen sivilisaatio oli saanut riemukkaan voiton joukossa maita, se löysi natsi- Saksassa sen vallan, jota pidettiin kykenevänä löytämään lopulliset ratkaisut. Huolellisen valmistelutyön jälkeen ja sitten pöyhkeästi ja häikäilemättömästi muiden keskinäistä kilpailua, egoismia ja typeryyttä hyväksi käyttäen ja muita eurooppalaisia vasallivaltioita perässään vetäen - ensimmäisten joukossa oli Italia - ja Aasiassa samanlaiseen tulokseen tähtäävän Japanin kanssa liittoutuen, Saksa ryhtyi valloitustoimiin. Sen voitto merkitsisi totalitarismin lopullista vakiintumista koko maailmaan. Kaikki totalirismille ominaiset piirteet kärjistettäisiin äärimilleen, ja edistyksellisten voimien kohtalona olisi joutua pitkäksi aikaa yksinkertaisen kielteisen opposition asemaan.

Saksalaisen sotilasluokan perinteinen röyhkeys ja joustamattomuus voi antaa meille jonkinlaisen kuvan siitä, minkälaisista olisi heidän valtakautensa voittoisan sodan jälkeen. Voitokkaat saksalaiset voisivat antaa Euroopan muille kansoille vaikutelman hyväsydämyydestä niiden alueita ja poliittisia instituutioita kunnioittamalla, ja näin halliten antaa tyydytyksen typerälle patrioottiselle tunteelle, joka tuijottaa rajakeppien väriä ja esillä olevien poliitikkojen kansallisuutta eikä valtion organisaatioiden todellista sisältöä ja voimasuhteita. Todellisuus olisi joka tapauksessa naamioitu ja aina sama: ihmiskunnan jako Alistajiin ja Alistettuihin.

Taistelussa olevien luokkien sovitteluratkaisukin olisi lisäaskel kohti totalitarismia, koska kaikkien Saksan kuristusotteesta karanneiden maiden olisi pakko ottaa käyttöön samanlaiset poliittisen organisaation muodot uuteen sotaan valmistautumista varten.

Hitlerin Saksa, vaikka se onkin kyennyt lyömään yksitellen pienemmät valtiot, niin se on toiminnallaan pakottanut mukaan aina vain vahvempia

voimia. Ison-Britannian myös kriittisimmillä hetkillä osoittama taisteluhenkki silloin kun se jäi yksin vihollista vastaan, aiheutti sen, että saksalaiset lähtivät törmäykseen vasten neuvostoarmeijan rohkeaa vastarintaa, ja se antoi aikaa Amerikalle käynnistää sen rajattomat tuotantovarot. Ja tämä sota saksalaista imperialismia vastaan on suoraan yhteydessä siihen taisteluun, mitä Kiinan kansa käy japanilaista imperialismia vastaan. Valtavat ihmismassat ja rikkaudet ovat jo kääntyneet vastustamaan totalitaarisia valtoja, joiden voimavarat ovat jo saavuttaneet huippunsa eivätkä ne voi muuta kuin alkaa murentua hiljalleen. Niiden vastavoimat ovat sitä vastoin päässet yli suurimman depressionsa, ja ne ovat nousussa.

Liittolaisten sota herättää joka päivä enemmän vapauden kaipuuta myös niissä maissa, jotka olivat alistuneet väkivallan edessä ja jotka olivat joutuneet eksyksiin saamansa iskun takia, ja tämä vapauden kaipuu on heräämässä jopa akselivaltojen kansoissa, kun ne huomaavat tullessa vedetyksi epätoivoiseen tilanteeseen vain niiden johtajien kiihkeän vallanhalun takia.

Tämä hiljainen prosessi, jossa valtavat ihmismassat antoivat uuden hallintokoneiston passiivisesti muokata itseään ja johon ne mukautuivat samalla tätä koneistoa lujittaen, on pysähtynyt. Nyt on sen sijaan käynnistänyt vastakkainen prosessi. Tässä hiljalleen kohoavassa valtavassa aallossa ovat mukana kaikki edistykselliset voimat, työtä tekevien luokan kaikkein valistuneimmat osat, jotka eivät ole antaneet hirmuvallan ja houkutusten häiritä itseään paremman elämän tavoittelussa.

Siinä ovat mukana älymystön valppaimmat osat, jotka ovat loukkaantuneet lukeneiston häpäisystä. Siihen osallistuvat uusiin aloitteisiin itsensä valmiiksi tuntevat yrittäjät, jotka haluaisivat vapautua jokaista heidän liikettään vaikeuttavista byrokratian ja kansallisen omavaraisuuden kahleista, ja lopulta kaikki ne, jotka synnynnäisestä ihmisarvon tunteesta eivät voi suostua alistetun luokan nöyryyttämiseen.

Näiden voimien varassa on sivilisaatiomme pelastuminen.

II. Sodanjälkeiset tehtävät. Euroopan yhtenäisyys

Saksan tappio ei kuitenkaan johtaisi automaattisesti Euroopan uudistumista omien sivilisaatioihanteidemme mukaisesti.

Yleiskriisin lyhyenä kiihkeänä aikana (minkä aikana valtion ovat maahan lyötyinä, minkä aikana kansalaisjoukot odottavat uudisviestejä, minkä aikana kansalaismassat ovat sulaa irtomateriaalia valmiina uusiin muotoihin valamista varten ja valmiina ottamaan vastaan oikeasti kansainväliset johtajat) ne luokat, joilla oli eniten etuoikeuksia vanhoissa kansallisissa järjestelmissä, yrittävät juonittelella tai väkivalloin vaientaa kansainvälisyysmielisten tunteet ja

toiveet sekä pyrkivät pöyhkeillen rakentamaan uudestaan vanhoja valtiollisia koneistoja.

Ja on luultavaa, että englantilaiset johtajat, ehkä yhteistyössä amerikkalaisten kanssa, yrittävät saada asiat kulkemaan tähän malliin, jotta voimien tasapainon politiikka elpyisi uudestaan, mikä olisi selvästi ja heti molemman valtakunnan edun mukaista.

Konservatiiviset voimat eli kansallisille valtioille välttämättömien instituutioiden johtajat, armeijoiden ylimmät päälliköt, ja - siellä missä niitä vielä on - monarkioiden huipulla kulminoituvat ryhmät eli ne monopolikapitalismin ryhmät, jotka ovat liittäneet rahallisten voittojensa kohtalon omien maidensa kohtaloon, ja suurmaanomistajat ja kirkolliset hierarkiat, jotka voisivat olla varmoja loisansioistaan vain vakaassa konservatiivisessa yhteisössä ja lopuksi lukematon joukko niitä, jotka ovat näistä ryhmistä riippuvaisia tai jotka ovat vain näiden ryhmien perinteisen mahtavuuden sokaisemia: kaikki nämä taantumukselliset voimat kuulevat jo näinä päivinä rakennelmansa rapisevan ja yrittävät pelastautua. Sortuminen veisi niiltä kerralla kaikki ne vakuudet joita niillä on tähän asti ollut, ja ne joutuisivat alttiiksi edistyksellisten voimien hyökkäykselle.

VALLANKUMOUKSELLINEN TILANNE: VANHAT JA UUDET SUUNTAUKSET

Totalitaaristen hallintokoneistojen kaatuminen tulee merkitsemään kokonaisille kansoille tunnepohjaisesti vapauden toteutumista; kaikki jarrut poistuvat, ja suuri sanan- ja kokoontumisen vapaus tulee automaattisesti voimaan. Demokraattiset suuntauksat voittavat. Niissä on lukemattomia eri vivahteita, jotka ulottuvat hyvin konservatiivisesta liberalismista sosialismiin ja anarkiaan saakka. Ne uskovat tapahtumien ja instituutioiden "spontaaniin sukupolveen" ja pohjalta tulevien impulssien täydelliseen hyväntahtoisuuteen. Ne eivät halua tyrkyttää omia ajatuksiaan "historiankirjoitukseen", "kansalle" tai "proletariaatille" tai miten kukin sitten kutsuukaan omaa Jumalaansa. Ne toivovat diktatuurien loppumista, mikä käsitetään peruuttamattoman itsemääräämisoikeuden antamiseksi takaisin kansalle.

Niiden haaveiden kruununa on sellainen perustuslakia säätävä kokous, joka on valittu mahdollisimman laajalla vaalilla ja tunnollisesti äänestäjiä kunnioittaen ja joka päättää minkälainen perustuslaki on laadittava. Jos kansa on epäkypsä, voi tuloksena olla huono laki, mutta sitä voi korjata vain vakaumuksellisella ja jatkuvalla työllä.

Demokraatit eivät pelkästä periaatteesta hylkää väkivaltaa, mutta sitä halutaan käyttää vain silloin kun enemmistö on vakuuttunut sen

välttämättömyydestä eli oikeastaan vain silloin kun kyse ei ole muusta kuin melkein joutavasta työstä laittaa pisteet i-kirjaimien päälle. Siksi he ovat johtajia, jotka ovat sopivia vain normaalihallinnon kausiin, jolloin kansa kokonaisuudessaan on vakuuttunut tärkeiden instituutioiden hyvydestä ja pätevyydestä. Vallankumousten aikana, jolloin instituutioita ei pidä vain hallita vaan instituutiot pitää rakentaa, demokraattinen käytäntö epäonnistuu murskaavasti. Venäjän, Saksan ja Espanjan vallankumoukset ja demokraattien sääliittävä kyvyttömyys niissä ovat kolme tuoreimmista esimerkeistä. Näissä tilanteissa, kun vanha valtioaparaatti on kaatunut lakeineen ja hallintokoneistoineen, pursuilee heti suuri määrä - vanhanmallista laillisuutta jäljitellen tai halveksien - eri kokouksia ja kansaa edustavia ryhmiä, joissa kaikki edistykselliset sosiaaliset voimat kokoontuvat yhteen ja esiintyvät äänekkäästi. Kansalla kyllä on perustarpeita, jotka pitää tyydyttää, mutta kansa ei tiedä, mitä vaatia ja mitä tehdä. Tuhannet kellot soivat kansan korvissa. Miljoonapäinen joukko ei kykene löytämään oikeaa suuntaa, ja se hajoaa moneen toistensa kanssa taistelussa olevaan suuntaukseen.

Sillä hetkellä, kun tarvitaan erityistä päättäväisyyttä ja rohkeutta, demokraatit joutuvat eksyksiin, koska heidän tukenaan ei ole kansan spontaania yksimielisyyttä vaan pelkkä sekava eri intohimojen meteli. Demokraatit kuvittelevat, että heidän tehtävänä on yksimielisyyden muodostaminen, ja he esiintyvät kuin varoittavat saarnamiehet siellä missä tarvitaan johtajia, jotka osaavat viedä oikeaan määränpäähän. Demokraatit eivät osaa hyödyntää otollisia tilanteita uuden hallintokoneiston vahvistamiseksi, koska he yrittävät heti saada toimimaan sellaiset elimet, jotka edellyttävät pitkää valmistelua ja jotka ovat sopivia lähinnä suhteellisen rauhallisuuden aikakausiin. He antavat vastustajilleen aseet joita nämä sitten käyttävät heidän kaatamiseksi; Kaiken kaikkiaan demokraatit eivät vielä tuhansine suuntauksineen edusta halua uudistukseen vaan pelkästään kaikkien mielessä viriäviä sekavia toiveita. Itse asiassa he valmistelevat otollista maaperää taantumuksellisten voimien kehitykselle. Demokraattisesta poliittisesta metodologiasta tulee kuollut paino vallankumouksellisessa kriisissä.

Kun demokraatit vähä vähältä kuluttaisivat sanallisessa kiistassaan loppuun alkusuosionsa vapauden tukijoina, ja kun heidän toiminnastaan kuitenkin puuttuu todellinen poliittinen ja sosiaalinen vallankumous, mentäisiin väistämättä kohti totalitaarista aikaa edeltäneiden poliittisten instituutioiden jälleenrakentamista, ja taistelua tultaisiin käymään vanhoin tavoin luokat vastakkain asettaen.

Periaate, jonka mukaan luokkataistelu on se kehys, johon sisällytetään kaikki poliittiset ongelmat, on antanut etenkin tehdastyöläisille olennaisen

toimintalinjan ja ja antanut tukevuutta heidän politiikalleen, mutta vain niin kauan kun kyseessä eivät olleet tärkeimmät instituutiot. Tämä ajattelu kääntyy proletariaatin eristäväksi välineeksi silloin, kun on välttämätöntä muokata yhteiskunnan koko organisaatiota. Perinteisen luokkaajattelun kasvattamat työläiset eivät silloin huomaa kuin omat luokkavaatimuksensa tai jopa vain kategorialliset vaatimukset, ilman että he huolehtisivat niiden liittämistä muiden ryhmien intresseihin. Tai sitten he haaveilevat oman luokkansa yksisuuntaisesta diktatuurista, jotta he voisivat toteuttaa kaikkien materiaalien tuotantovälineiden utopistisen kollektivisoinnin, minkä vuosisatainen propaganda on osoittanut kaikkien heidän kärsimensä vääryyksien yleväksi ratkaisijana. Tämä politiikka ei saa otetta mistään muusta kerroksesta paitsi työläisistä, jotka näin lakkaavat tukemasta muilta edistyksellisiä voimia, tai jättävät ne taantumuksen ulottuville, joka taas joustavasti organisoit ne lopettaakseen proletaarisen liikkeen.

Luokkapoliitiikan ja kollektivismiin ihannetta seuraavien eri proletaaristen suuntausten joukossa ovat kommunistit huomanneet vaikeuden saada mukaan riittävästi voimia jotta voitto olisi mahdollinen, ja tämän takia he ovat - muista kansanpuolueista poiketen - muuntuneet jyrkän kurinalaiseksi liikkeeksi, joka hyödyntää venäläistä myyttiä työläisten organisoimiseksi, mutta näiltä ei hyväksytä mitään määräyksiä, ja työläisiä käytetään mitä erilaisimpiin juonitteluihin.

Tämä suhtautuminen saa kommunistit vallankumouksellisten kriisien aikana paljon tehokkaammiksi kuin demokraatit, mutta se, että työläiset pidetään mahdollisimman etäällä kaikista muista vallankumouksellisista voimista - julistaen, heille, että heidän "todellinen" vallankumous on vielä tulossa - tekee työläisistä ratkaisevilla hetkillä puoluekiihkoisen elementin, joka heikentää kaikkea.

Lisäksi kommunistien ehdoton riippuvuus Venäjän valtiosta, joka jatkuvasti käytti heitä hyväkseen kansallisessa vainoamispolitiikassaan, estää heitä toteuttamasta vähänkään kestävämpää politiikkaa. Heidän pitää aina mennä piiloon jonkun Karolyn, Blumin tai Negrinin taakse marssiakseen sitten kohti tuhoa hyväksi käytettyjen sätkynukkedemokraattien kanssa. Valtaa ei hankita ja säilytetä pelkästään viekkauksella vaan myös kyvyllä vastata tehokkaasti ja elävästi uudenaikaisen yhteisön tarpeisiin.

Jos taistelu pysyisi vastakin perinteisen rajoitetusti kansallisella alueella, olisi hyvin vaikeaa välttää vanhoja epävarmuustilanteita. Kansalliset valtiot ovatkin jo perin pohjin suunnitelleet omat taloutensa niin, että keskeiseksi kysymykseksi tulee pian se, että minkä talousintressiryhmän eli minkä luokan tulee ottaa haltuunsa suunnitelman ohjaussauvat. Edistyksellisten voimien rintama rikkoutuisi helposti eri taloudellisten luokkien ja kategorioiden

välisessä nujakassa. Kaikkein luultavimmin taantumukselliset hyötyisivät tästä tilanteesta.

Oikean vallankumouksellisen liikkeen pitää nousta niistä, jotka ovat osanneet arvostella vanhoja poliittisia pakotteita. Sen pitää kyetä yhteistyöhön demokraattisten ja kommunistisien voimien kanssa, ja yleensäkin niiden kanssa, jotka auttavat totalitarismin hajottamisessa, mutta ilman että se jäisi minkään poliittisen käytännön satimeen.

Taantumuksellisilla voimilla on johtamiseen koulutettuja ovelia ihmisiä ja joukkoja, jotka tulevat taistelemaan raivokkaasti säilyttääkseen herra-asemansa.

Ne osaavat tarvittaessa esittäytyä hyvin naamioituneena. Ne julistautuvat vapauden, rauhan ja yleisen hyvinvoinnin rakastajiksi sekä köyhimpien luokkien hyväntekijöiksi. Jo aikaisemmin olemme nähneet, kuinka ne ovat ujuttautuneet kansanliikkeiden sisään ja lamauttaneet ne, ohjanneet ne toisaalle ja käännittäneet ne täysin päinvastaisiksi. Epäilemättä taantumukselliset ovat kaikkein vaarallisista niistä ryhmistä, joiden kanssa välit pitää selvittää.

Kohta, josta ne yrittävät ponnistaa, tulee olemaan kansallisen valtion uudelleen rakentaminen. Näin ne voivat saada kiinni laajimmalle levinneestä ja eniten viimeaikaisten liikkeiden loukkaamasta, ja siksi helpoiten taantumuksellisten voimien tavoitteita varten valjastettavasta tunteesta: patrioottisesta tunteesta. Näin toimien ne toivovat myös helpoiten sotkevansa vastustajiensa ideat, koska kansan massojen ainoa tähän asti hankkima poliittinen kokemus on kansalliselta alueelta, ja tämän takia on melko helppoa saada kansan massat ja niiden likinäköisimmät johtajat mukaan myrskyn maahan lyömien valtioiden uudelleen rakentamiseen.

Jos tämä tavoite toteutuisi, taantumus olisi voittanut. Nämä valtiot voisivat näennäisesti olla hyvinkin demokraattisia ja sosialistisia. Vallan paluu taantumuksellisten käsiin olisi vain ajan kysymys. Kansalliset epäluulot heräisivät henkiin, ja jokainen valtio uskoisi omien tarpeidensa tyydyttämisen taas aseiden voimalle. Tärkeimmäksi tehtäväksi tulisi taas kansojen muuttaminen armeijoiksi enemmän tai vähemmän nopeasti. Kenraalit palaisivat komentamaan, byrokraattiset henkilöstöt paisuisivat, monopolien haltijat käyttäisivät hyväkseen kansallisen omavaraisuuden ideaa, papit pitäisivät massat lauhkeina. Kaikki ensimmäisen vaiheen saavutukset kutistuisivat olemattomiin, koska taas pitäisi valmistautua uuteen sotaan.

Asia, joka pitää ratkaista ensi tilassa - ja jos siinä epäonnistutaan niin kaikki muu edistys jää vain näennäiseksi - on Euroopan jako itsenäisiin maihin, mikä jako pitää lopullisesti poistaa. Suurin osa maanosan valtioista romahti saksalaisen jyrän alla, ja tämä on yhdistänyt Euroopan maiden kohtaloita, jotka joko kaikki yhdessä ovat alistettuina Hitlerin vallan alla tai jotka kaikki yhdessä - Hitlerin vallan kaatuessa - lähtevät mukaan vallankumoukselliseen kriisiin,

jossa niiden ei tarvitse jäykistyä vahvoihin valtiollisiin struktuureihin. Ihmismielet ovat takavuosiin verrattuna paljon paremmin valmiina federatiivisen Euroopan uudelleen organisointia varten. Viime vuosikymmenien kova kokemus on avannut myös niiden silmät, jotka eivät halunneet nähdä, ja monet asiat ovat muuttuneet ihanteitamme suosiviksi.

Kaikki järkevät ihmiset myöntävät nyttemmin, että Euroopan itsenäisten valtioiden tasapainoa ei voi enää säilyttää yhdenvertaisista oikeuksista nauttivan militaristisen Saksan kanssa, eikä Saksaa voida pilkkoa ja pitää sitä kuristusotteessa sitten kun se on voitettu. Saatujen tulosten perusteella näyttää selvältä, ettei yksikään Euroopan maa voi jäädä syrjään kun muut taistelevat. Puolueettomuusjulistuksilla ja hyökkäämättömyyssopimuksilla ei ole mitään merkitystä. Samoin on tullut todistetuksi sellaisten Kansainliitto-tyyppisten organisaatioiden tarpeettomuus ja haitallisuuskin, jotka halusivat taata kansainvälisen oikeuden turvautumatta sotilasvoimiin päätösten toteuttamisen varmistamiseksi, kun samalla haluttiin kunnioittaa jäsenvaltioiden ehdotonta itsemääräämisoikeutta. Periaatteellinen päätös siitä, että interventioihin ei ryhdytä, osoittautui järjenvastaiseksi. Sen mukaan jokaisen valtion pitäisi antaa vapaasti koota parhaaksi uskomansa mielivaltaisen hallitus ikään kuin yksittäisen maan sisäinen perustuslaki ei olisi muiden Euroopan maiden elintärkeä kiinnostuksen kohde. Monet ongelmat, jotka myrkyttävät maanosan kansojen välistä elämää, ovat jääneet vaille ratkaisua - sekakansojen asuttamien alueille vedetyt rajat, erilleen joutuneiden vähemmistöjen suojeleminen, sisämaassa olevien kansojen pääsy merelle, Balkanin tilanne, Irlannin kysymys jne. Nämä ongelmat saisivat mitä yksinkertaisimman ratkaisun Euroopan Federaatiossa samalla tavalla niin kuin takavuosina pikkuvaltioiden vastaavat ongelmat saivat ratkaisun kun nämä valtiot liittyivät suurempaan kansalliseen liittoon katkeruutensa unohtaen ja tullen osaksi eri maakuntien välistä problematiikkaa.

Toisaalta Isoon-Britanniaan hyökkäämisen mahdottomuuden (ja englantilaisten mieleen innoittaman splendid isolation - idean) antaman varmuuden tunteen loppuminen, Ranskan armeijan ja tasavallan hajoaminen heti ensimmäisessä todellisessa törmäyksessä Saksan armeijan kanssa (toivottavasti tämä tulos heikensi tuntuvasti sovunistista vakaumusta gallialaisesta ehdottomasta ylemmyydestä) ja erityisesti tietoisuus lähellä olleesta yleisen orjuuden vaarasta ovat kaikki asioita, jotka edesauttavat nykyisen anarkian lopettavan federatiivisen hallintomallin rakentamista. Ja se tosiasia, että Englanti on nyttemmin jo hyväksynyt Intian itsenäisyyden periaatteen ja se, että Ranska on menettänyt tappion tunnustamisen kautta koko valtapiirinsä, tekevät helpommaksi jonkinlaisen sopimus pohjan löytämisen siirtomaanomistusta koskevan eurooppalaisen ratkaisun tekemiseksi.

Tähän kaikkeen pitää lisätä joidenkin tärkeimpien hallitsijasukujen katoaminen, ja vielä jäljelle jääneitä sukuja tukevien perustojen heikkous. Pitää näet ottaa huomioon, että eri maita pääasiallisina tulolähteinään pitävät hallitsijasuvut olivat tukemiensa suurten intressien kanssa vakavasti otettava uhka Euroopan Yhdysvaltojen järkevälle organisaatiolle, jota taas ei voi rakentaa muulle perustalle kuin kaikkien federaation maiden tasavaltalaiselle perustuslaille. Ja kun päästään vanhan maanosan horisontin yli, ja kun yhdytään samaan näkemykseen kaikkien ihmisyyhteisön muodostavien kansojen kanssa, pitää kuitenkin muistaa että Euroopan Federaatio tarjoaa ainoan mahdollisen synnyttävissä olevan takuun, että suhteet Aasian ja Amerikan kansojen kanssa voidaan rakentaa rauhanomaisen yhteistyön pohjalle siitä kauempana sitä olevaa aikaa odotettaessa, kun koko maailmanlaajuinen yhtenäisyys voi käydä toteen.

Erolinja edistyksellisten ja taantumuksellisten puolueiden välillä ei enää ole se muodollinen ero suuremman ja pienemmän demokratian välillä tai suuremman sosialismin tai pienemmän sosialismin rakentamisen välillä, vaan se on aivan uusi linja, joka erottaa toisistaan yhtäältä ne, jotka pitävät välttämättömänä tavoitteena vanhanaikaista taistelua (kansallisen poliittisen vallan hankkiminen) ja jotka - tahtomattaankin - ovat taantumuksellisten voimien pelinappuloina ja antavat vanhantyylisten poliittisten tavoitteiden hehkuvan laavan vahvistua ja antavat näin vanhojen järjettömyyksien nousta uudestaan ja toisaalta ne, jotka näkevät keskeiseksi tehtäväkseen vahvan kansainvälisen valtion luomisen ja jotka ohjaavat tähän suuntaan kansan voimavarat, ja jotka kansallisen vallan saavuttamisenkin jälkeen toimivat etulinjassa kansainvälisen yhtenäisyyden toteuttamisen välineenä.

Propagandan ja toiminnan avulla ja yrittäen vahvistaa kaikin voimin sopimuksia ja siteitä eri maissa varmasti syntyvien yksittäisten liikkeiden kanssa kannattaa jo nyt luoda pohjaa liikkeelle, joka osaa mobilisoida kaikki voimat uuden sen kokonaisuuden luomiseksi, josta tulee suurenmoisista ja innovatiivisista, mitä Euroopassa on vuosisatoihin syntynyt. Jotta voidaan perustaa vahva federatiivinen valtio, jolla on kansallisten armeijoiden asemesta yhteiseurooppalainen armeija, joka lopullisesti murskaa taloudelliset autarkiat, totalitaaristen hallintokoneistojen selkärangan ja jolla on tarpeeksi hallintoelimiä ja välineitä valvoa yksityisissä federatiivisissa maissa määräystensä ja päätöksensä toimeenpanoa yhteisen järjestyksen ylläpitämiseksi ja joka kuitenkin samaan aikaan suo näille valtiolle autonomian, jonka myötä poliittinen elämä kehittyy näissä maissa joustavasti eri kansojen erityisominaisuuksien vaatimalla tavalla.

Jos Euroopan tärkeimmissä maissa on tarpeeksi suuri määrä tämän ymmärtäviä ihmisiä, voitto tulee pian olemaan heidän käsissään, koska olot ja

ihmismielet ovat suosiollisia heidän toimilleen. Heitä vastassa on puolueita ja suuntauksia, jotka on todettu sopimattomiksi kahden viime vuosikymmenen tuhoisan kokemuksen aikana. Koska nyt on uusien toimien aika niin aika on myös uusien ihmisten, VAPAAN JA YHTENÄISEN EUROOPAN LIIKKEEN.

III. Sodanjäkeiset tehtävät. Yhteisön reformi

Vapaa Eurooppa on uudenaikaisen sivilisaation vahvistamisen välttämätön lähtökohta, minkä totalitaarinen vaihe keskeytti. Tämän vaiheen loppuminen käynnistää heti uudelleen sosiaalisten etuoikeuksien ja eriarvoisuuden vastaisen historiallisen prosessin. Kaikki vanhat konservatiiviset instituu - tiot, jotka estivät sen toimeenpanemista, sortuvat tai ne ovat sortumassa. Ja niiden kriisi pitää käyttää hyväksi rohkeasti ja päättäväisesti.

Voidakseen vastata meidän tarpeitamme pitää eurooppalaisen vallankumouksen olla sosialistinen, eli sen pitää tarjota työtä tekevien luokkien vapauttaminen ja ystävällisempien elinehtojen tarjoaminen näille. Tarvittaviin toimenpiteisiin ohjaavana kompassina ei voi kuitenkaan olla puhtaasti oppikirjamainen periaate, jonka mukaan materiaalisten tuotantovälineiden yksityisomistus pitää periaatteellisesti kieltää ja sallia vain väliaikaisesti, kun ilman sitä ei mitenkään tulla toimeen. Talouden yleinen valtiollistaminen oli ensimmäinen utopistinen muoto, jonka avulla työläisluokkien oli tarkoitus vapautua kapitalistien ikeestä. Mutta sitten kun se täysin toteutettu, se ei viekään toivottuun tulokseen vaan sellaisen hallintokoneiston perustamiseen, missä koko kansa palvelee pientä taloutta johtavaa byrokraattien ryhmää.

Sosialismin todellinen peruseriaate - yleinen kollektivisointi ei ollut muuta kuin pikainen päättelyvirhe - on se, että taloudelliset voimat eivät saa hallita ihmisiä, vaan - niin kuin on luonnon voimien kanssa - ihmisten pitää alistaa ne ja ohjata ja kontrolloida niitä mahdollisimman järkevästi jotta suuret massat eivät ole niiden uhreja. Jättiläismäisiä edistyksen voimia, joita nousee yksityisistä intresseistä, ei pidä sammuttaa rutiinikäytännön jähmettyneeseen rämeeseen niin, että sitten taas oltaisiin sen ratkaisemattoman ongelman edessä, että aloitteenkeä pitää herätellä palkkaeroilla tai muilla sellaisilla toimenpiteillä. Nämä voimat pitää nostaa arvoonsa ja niitä pitää ulottaa laajemmalle ja niille pitää tarjota kehitys- ja käyttömahdollisuuksia, ja samalla pitää vahvistaa ja parantaa niitä valjeja, jotka ohjaavat näitä voimia kohti koko kollektiivin kannalta hyödyllisimpiä tavoitteita.

Yksityisomistus pitää poistaa, sitä pitää rajoittaa ja oikaista, tapaus tapaukselta, mutta ei kuitenkaan periaatteeltaan oppikirjamaisesti. Tämä johtoaate sijoittuu luontevasti militarismin ja kansallisen byrokraatian painajaisesta vapautuneen eurooppalaisen talouselämän rakentamisprosessiin. Rationaalinen ratkaisu pitää ottaa irratoriaalisen ratkaisun tilalle, myös

työntekijöiden tietoisuudessa. Tämän johtoaatteen sisältöä tarkemmin jäsenellen, ja samalla korostaen, että jokaisen ohjelmakohdan sopivuus ja käyttötavat pitää aina arvioida suhteessa jo aivan ehdottomaan olettamukseen eurooppalaisesta yhtenäisyydestä, haluamme korostaa seuraavia kohtia:

a) Yksityisille ei voi jättää niitä tuotantolaitoksia, jotka välttämättä toimivat monopolistisesti ja jotka tämän takia pystyisivät käyttämään hyväkseen kuluttajien massaa; esimerkiksi sähkölaitoksia, yrityksiä, jotka halutaan säilyttää yhteisen hyvän nimissä mutta jotka pysyäkseen pystyssä tarvitsevat suojeluveroja, tukiaisia, suosiollisia tilauksia jne. (metalliteollisuus on tähän asti ollut selvin italialainen esimerkki tämäntyyppisistä teollisuuslaitoksista); yrityksiä, jotka investoidun pääoman suuruuden tai työläisten suuren määrän tai hallitsemansa alan suuren merkityksen takia pystyisivät kiristämään valtion hallintoelimiä pakottaen ne tekemään itselleen hyödyllisiä päätöksiä (esimerkiksi kaivosteollisuus, suuret pankit, ase-teollisuus). Tämä on se ala, jolla pitää edetä ilman muuta kohti suurta kansallistamista, kunnioittamatta hankittuja etuisuuksia.

b) Ominaispiirteet, joilla aiemmin säädettiin omistus- ja perintöoikeudesta, ovat antaneet rikkauksien kasaantua harvojen etuoikeutettujen käsiin. Nämä rikkaukset on hyödyllistä jakaa tasaarvoisesti, jotta loislukat voidaan eliminoida ja jotta työntekijöille voidaan antaa ne tuotantovälineet, joita he tarvitsevat parantaakseen taloudellisia olojaan ja jotta he yltäisivät elämässään suurempaan riippumattomuuteen. Siksi ajatteleme maatalous - uudistusta, jossa maan antaminen sen viljelijöille lisää valtavasti maanomistajien määrää, ja teollisuuden reformia, jossa työntekijöiden omistus laajenee niille sektoreille, joita ei ole valtiollistettu, osuuskuntien muodossa ja työntekijöiden osakkuuksien.

c) Nuoria tulee auttaa tarpeellisin toimenpitein, jotta välimatkat elämän taistelun lähtöpaikoilla tulevat mahdollisimman pieniksi. Erityisesti julkisen koululaitoksen pitää tarjota kyvykkäimmille todellinen mahdollisuus jatkaa opiskelua ylimmille asteille saakka, eikä vain rikkaimmille; ja sen pitää huolehtia kaikista opintojen aloista, jotta eri ammattiteihin ja eri liberaaleihin ja tieteellisiin toimintoihin johdatetaan yksilöitä markkinavaatimusten mukaisesti niin, että kaikkien ammattiryhmien keskipalkat jäävät suunnilleen samansuuruisiksi vaikka saman ammattiryhmän sisällä voikin olla palkkaeroja kykyjen mukaisesti.

d) Modernia tekniikkaa käyttävän perustarpeiden massatuotannon lähes rajattomien mahdollisuuksien ansiosta kaikille voidaan nyttemmin varmistaa, suhteellisesti pienin sosiaalisin kustannuksin, ruoka, asunto ja vaatetus; ihmisarvon tunteen säilyttämiseksi. Inhimillinen solidaarisuus taloudellisessa sodassa häviölle jääneitä kohtaan ei siksi saa muistuttaa muodoiltaan aina

nöyryyttävää hyväntekeväisyystyötä joka itse aiheuttaa samoja vääryyksiä, joiden seurauksia sen pitäisi yrittää korjata. Inhimillisen solidaarisuuden pitää sopivin toimenpitein ja varauksitta taata kaikille - pystyvät nämä työntekoon tai eivät - kohtuullinen elintaso kuitenkin vähentämättä innostusta työntekoon ja säästämiseen. Näin kenenkään ei tarvitse kurjuuden takia allekirjoittaa sortavia työsopimuksia.

e) Työtä tekevien luokkien vapautuminen voi tapahtua vain jos edellä mainitut kohdat toteutetaan: kun työtä tekeviä ei jätetä uudestaan niiden monopolististen ammattiyhdistysten talouspolitiikan armoille, jotka yksinkertaisesti tuovat työkentälle suurkapitalismille ominaisia, orjuuttavia keinoja. Työntekijöiden pitää uudestaan olla vapaita valitsemaan luottamushenkilönsä neuvotellakseen kollektiivisesti oloista, joissa he työskentelevät, ja valtion pitää antaa oikeudelliset välineet lopullisten sopimusten noudattamisen varmistamiseksi. Kaikki kapitalistiset suuntaukset voidaan tehokkaasti voittaa sitten kun kaikki nämä sosiaaliset uudistukset on toteutettu.

Nämä ovat välttämättömiä muutoksia, jotta uuden järjestyksen ympärille saadaan luoduksi erittäin laaja ja uuden järjestyksen säilymisestä kiinnostunut kansalaisverkko ja jotta poliittiseen elämään voidaan jättää tukeva, vahva sosiaalisen solidaarisuuden tunteella kyllästetty vapauden merkki. Näillä perustoilla poliittinen vapaus voi oikeasti saada konkreettisen sisällön - eikä pelkästään muodollista - koska kansalaisten massalla on itsenäisyytensä ja tarpeeksi tietoa hallitsevan luokan jatkuvaan ja tehokkaaseen valvontaan.

Olisi turhaa pitäytyä perustuslaillisissa instituutioissa, koska on mahdotonta ennakoida, minkälaisiin oloihin ne syntyvät ja minkälaisissa oloissa ne tulevat toimimaan. Emme tekisi muuta kuin toistaisimme sen, minkä kaikki jo tietävät edustuksellisista instituutioista tai lainsäädännöstä tai sen tuomariston riippumattomuudesta, joka ottaa nykyisen tuomarikunnan paikan tehtyjen päätösten puolueettoman täytäntöönpanon varmistamiseksi tai lehdistön ja kokoontumisen vapaudesta julkisen mielipiteen valistamiseksi ja valtiolliseen elämään osallistumisen todellisen mahdollisuuden antamiseksi kaikille kansalaisille. Vain kahdessa asiassa on välttämätöntä selventää käsityksiä, koska ne ovat erityisen tärkeitä maallemme näillä hetkillä: valtion suhteessa kirkkoon ja poliittisen edustuksen ominaisuuksissa.

a) Sopimus, jonka kanssa Vatikaani päätti Italiassa liittolaisuutensa fasismin kanssa pitää ilman muuta mitätöidä, jotta voidaan korostaa valtion puhtaasti maallista luonnetta ja jotta voidaan yksiselitteisesti tarkentaa, että valtiolla on ylin oikeus kansalaiselämään. Kaikki uskonnollisia vakaumuksia pitää kunnioittaa, mutta valtion ei tarvitse pitää lukua uskonnoista.

b) Paperitalo, jonka fasismi rakensi korporatiivisella määräyksellä, tulee sortumaan palasiksi muiden totalitaarisen valtion osien kanssa. On niitä, joiden mielestä näistä romuista saadaan materiaalia uuteen perustuslailliseen järjestykseen.

Me emme usko sitä. Totalitaarisissa valtioissa korporatiiviset huoneet ovat huiputusta, joka kruunaa työntekijöiden poliisikontrollin. Ja vaikka korporatiiviset huoneet olisivatkin eri tuotantokategorioiden rehellinen ilmaisu, eri ammattikategorioiden edustuksellisia elimiä ei koskaan hyväksyttäisi neuvottelemaan yleispoliittisista asioista, ja nimenomaisesti taloudellisissa kysymyksissä niistä tulisi ammattiyhdistyksellisesti vahvempien kategorioiden sortamiselimiä. Ammattiyhdistysliikettä odottaa paljon laajoja yhteistyötoimintoja niiden valtion elinten kanssa, joiden tehtävänä on ratkaista ammattiyhdistysliikettä suoraan koskevat ongelmat, mutta ilman muuta voi sulkea pois sen mahdollisuuden, että niille uskotaan lainsäädännöllisiä tehtäviä, koska se merkitsisi feodaalista anarkiaa talouselämässä, ja tuloksena olisi taas poliittinen mielivaltaisuus. Monet, jotka hyväuskoisesti antoivat korporativismin myytin viedä itsensä mukanaan, voivat ja heidän täytyy kiinnostua uudistuspolitiikasta; mutta on tarpeellista, että he tajuavat, kuinka järjenvastainen heidän sekavasti uneksimansa ratkaisu on. Korporativismi ei voi olla konkreettista kuin totalitaarisen valtioiden omaksumassa muodossa, kun työntekijät voidaan alistaa virkamiesten alaiseen kuriin, missä nämä tarkkailevat työntekijöiden jokaista liikettä hallitsevan luokan intressien hyväksi.

Vallankumouksellista puoluetta ei voi harrastelijamaisesti improvisoida ratkaisevalla hetkellä vaan sen pitää alkaa jo tästä hetkestä lähtien muodostua ainakin keskeisen politiikan, kokonaisrakenteen ja ensimmäisten toimintamallien osalta.

Sen ei tarvitse edustaa niiden suuntausten kirjavaa massaa, jotka ovat kokoontuneet yhteen vain kielteisesti ja väliaikaisesti antifasistisen taustansa vuoksi ja yksinkertaiseen totalitaarisen hallintokoneiston romahtamisen odotteluun, ja valmiina lähtemään omille teilleen sitten kun tavoitteeseen on päästy. Vallankumouksellinen puolue tietää, että vasta silloin sen työ todella alkaa, ja siksi sen pitää koostua ihmisistä, jotka yhtä mieltä tulevaisuuden keskeisistä ongelmista.

Sen pitää ulottaa systemaattinen propaganda kaikkialle, missä on nykyisen hallintokoneiston sortamia, ja sen pitää ottaa lähtökohdaksi kerta kerralta se ongelma, joka on ollut kaikkien tuskaisin sekä yksityisille henkilöille että luokille ja sen pitää näyttää, kuinka ongelma on yhteydessä muihin ongelmiin ja mikä voisi olla ongelman todellinen ratkaisu. Mutta yhä vain suuremmaksi kasvavasta tukijoiden joukosta puolueen pitää ottaa liikkeen

organisaatioon ja värvätä vain ne, jotka tehneet eurooppalaisesta vallankumouksesta elämänsä päätavoitteen, ja jotka kurinalaisesti päivä päivältä toteuttavat tarvittavan työn ja jotka tarkkaavaisesti huolehtivat työn jatkuvasta varmuudesta ja tehokkuudesta myös kovimmissa lainvastaisissa tilanteissa ja rakentavat näin vahvan verkon, joka antaa tukevuutta myös puolueen tukijajoukon epävakammalle osalle.

Lyömättä laimin mitään tilannetta ja mitään aluetta sanankylvössä, puolueen pitää ohjata ututteruutensa ensin niihin kohteisiin, jotka ovat tärkeämpiä ideoiden levityksen ja taisteluhaluisten ihmisten palvelukseen oton kannalta. Se pitää ohjata etenkin kahteen sosiaaliseen ryhmään, jotka ovat kaikkein herkimpiä nykyisessä tilanteessa ja tärkeimpiä tuonnempana, toisin sanoen työläisluokkaan ja älymystöryhmiin. Näistä ensimmäinen on se, joka on vähiten alistunut totalitaarisen tyrannivallan edessä ja joka on ensimmäisenä valmis järjestämään rivinsä uudestaan. Intellektuellit, erityisesti nuorimmat, ovat niitä, jotka ovat eniten tunteneet kärsineensä hallitsevan mielivaltaisuuden aiheuttamasta henkisestä tukehduttamisesta ja nolaamisesta. Vähä vähältä myös muut ryhmät mieltyvät väistämättä liikkeeseen.

Mikä tahansa liike, joka epäonnistuu näiden voimien yhteen liittämässä, on tuomittu tehostomuuteen, koska jos pelkästään älymystön liike jää vaille taantumuksellisen vastarinnan lyömisessä tarvittavan massan voimaa, tulee se itse epäluuloiseksi tai sitä kohtaan ollaan epäluuloisia työläisluokkaan verrattuna, ja vaikka demokraattiset tunteet olisivat sen henkenä, se olisi valmis liukumaan vaikeuksien edessä kaikkien muiden työläisiä vastustavien luokkien mobilisaatioon, eli siis kohti fasismin uudelleen rakentamista. Jos liike tukeutuu pelkästään proletariaattiin, jää se ilman ajatuksen kirkkautta, joka ei voi tulla muualta kuin älymystöltä. Ja kirkas ajatus on tärkeä, jotta uudet tehtävät ja tiet voidaan hyvin eritellä. Jos liike tukeutuu pelkästään proletariaattiin, jää se vanhan luokka-ajattelun vangiksi, ja vihollisia nähdään joka puolella ja se liukastuu kommunistien teoreettiseen ratkaisuun.

Tämän liikkeen tehtävänä on organisoida edistykselliset voimat ja johtaa niitä vallankumouksellisen kriisin aikana, käyttämällä kaikkia kansan järjestöjä - joita syntyy spontaanisti kuin massoja kuumissa sulatuspadoissa ja joihin vallankumoukselliset voimat sekoittuvat, ei kansanäänestyksiä varten odottamaan, vaan sitä, että joku ryhtyy ohjaamaan niitä. Tämä liike antaa näkymät ja varmuuden siitä, mitä pitää tehdä, mutta sitä ei tehdä vielä oletetun kansan tahdon läpimurron takia, koska sitä ei ole vielä olemassa vaan sen tietoisuuden johdosta, että nyt edustetaan uudenaikaisen yhteisön syvältä tulevia tarpeita ja vaatimuksia. Tällä tavoin annetaan uuden järjestyksen ensisäädökset, ensimmäisen järjestyksen muodottomille massoille. Tällaisen

vallankumouspuolueen diktatuurin kautta muodostetaan uusi valtio, ja sen ympärille uusi oikea demokratia.

Ei ole pelkoa, että tällainen vallankumouksellinen hallintokoneisto välttämättä ajautuu uudistettuun mielivaltaisuuteen. Näin voi käydä, jos muodostuu orjuutukseen perustuva yhteisö. Mutta jos vallankumouksellinen puolue menee eteenpäin ja luo varmoin käsin - ja heti ensi askeleista alkaen - olosuhteet vapaata elämää varten, missä kaikki kansalaiset voivat todella ottaa osaa valtiolliseen elämään niin sen kehitys tulee tapahtumaan - vaikkakin mahdollisten vähäarvoisten poliittisten kriisien kautta - uuden järjestyksen kaikkien osien kasvavan ymmärryksen ja hyväksynnän hengessä, ja tämän takia vapailla poliittisilla instituutioilla on suuremmat mahdollisuudet toimia.

Nyt on aika, jolloin pitää osata heittää pois liian suuriksi käyneet vanhat taakat ja pitää itsensä valmiina tulossa olevaa uutta varten, joka on niin erilainen kuvitellusta. Vanhojen joukosta pitää laittaa syrjään hyödyttömät ja nuorten joukossa pitää herättää uusia energioita. Nyt etsivät ja tapaavat toisensa - tulevaisuuden juonta kutoen - ne, jotka näkivät Euroopan sivilisaation tämänhetkisen kriisin syyt. He ottavat vastaan niiden kaikkien ihmisyyttä ylistävien liikkeiden perinnön, jotka olivat haaksirikkoutuneet koska ei ollut yhteisymmärrystä tavoitteesta, mihin pitäisi päästä tai ei ollut välineitä tavoitteeseen pääsemiseksi.

Tie, mikä pitää kulkea, ei ole helppo eikä turvallinen. Mutta se pitää kulkea loppuun asti. Ja näin tulee käymään!

Altiero Spinelli - Ernesto Rossi

Inledning

Pertti Lepistö

Den lilla ön Ventotene är nog inte så väldigt känd i Finland, och det är klart att under andra världskriget visste man ännu mindre om den. Några sporadiska uppgifter hade kanske förirrat sig till Finland om den obetydliga ön som fascistdiktatorn Benito Mussolinis statsmaskineri hade konstaterat vara ett utomordentligt ställe där oliktankare effektivt kunde isoleras från omvärlden. Vid samma tider hade Finland fullt upp med att försvara sin existens som en självständig nation. Josef Stalins Sovjetunion och Adolf Hitlers Tyskland hade i augusti 1939 med den så kallade Ribbentrop-Molotovpakten beslutat att Finland skulle införlivas i Sovjetunionens intressesfär, vilket ledde till att Finland drogs in i krig vilka avslutades först på våren 1945. Finland bevarade sin självständighet men fördraget om vänskap, samarbete och bistånd som slöts och upprepade gånger förnyades med Sovjetunionen föllade en nära nog total skugga över neutraliteten ända till 1990-talet, och på samma gång fungerade det bromsande på de mål i europeisk anda som man naturligtvis också i Finland uppställde, även om Finland under åren då Vsb-pakten var i kraft slöt många andra internationella avtal. Finland strävan att tillhöra den europeiska gemenskapen kröntes med framgång då Finland i januari 1995 anslöts sig som medlemsstat i den Europeiska Unionen. Men vad har då den knappt 15 m² stora ön Ventotene att göra med ett enat Europa och i vidare bemärkelse med Finland? En hel del, fastän öns isoleringslägers och dess invånare och speciellt Eugenio Colornis, Ernesto Rossis och Altiero Spinellis betydelse inte är så känd i Finland.

Männen som i fascismen betecknades som de farligaste drevs inte ned i en ständigt hotande depression av den hårdföra disciplinen, utan de fann i sina utförliga och djuplodande diskussioner en egen andlig frihet, som var drömmen om ett förenat, enhetligt och fritt Europa. Resultatet av flera års begrundan och diskussioner födde ett utkast till ett manifest som smugglades från ön till fastlandets Italien och som sedan spreds inom den italienska motståndsrörelsen. Manifestutkastet, som till största delen författades av Altiero Spinelli och Ernesto Rossi, och som Eugenio Colorni senare skrev förordet till, har sedermera blivit allmänt känt under namnet *Ventotene-manifestet*. Manifestutkastet fick sin slutliga utformning sommaren 1941 då Tyskland hade anfällt Sovjetunionen och då Finland var på väg in i fortsättningskriget. Jubileumskommittén, som grundades med anledning av

Spinellis födelse för 100 år sedan, universitetet Sapienza i Rom och landskapet Lazio har nu låtit översätta *Manifestet* till de olika språken inom Europeiska Unionen. Det är första gången som ningen oche avståndet som den skapade erbjöd Colorni, Rossi och Spinelli ett tillfälle att mot allt förnuft fördomsfritt och grundligt analysera sakernas tillstånd. De okända gudfäderna till den Europeiska Unionen kände säkert tikk Marx, Engels, Lenins och de övrigas teorier om socialism och kommunism, hur teorierna skulle förverkligas och de olika synpunkterna på möjligheterna att göra slut på arbetarklassens lidanden, men de tillät inte läromästarnas teste att begränsa sitt eget politiska resonemang som sökte orsakerna till de olika konflikterna och det förödande världskriget och en lösningsmodell för dessa. Spinellis, Rossis och Colornis analys är klarare och friare. Det ständiga lidandet som proletariatet lever under glöms inte bort, men de inser genast att arbetarklassen har dåliga möjligheter att bygga upp ett bättre och jämlikare samhälle. Alla samhällets klassers krafter bör sättas in för att en verklig förnyelse skall uppnås.

Spinelli, Rossi och Colorni ser som den enda möjligheten för Europa att en övernationell stat som grundar sig på en konstitution skapas. Orsaken till att man i Europa ständigt misslyckats och inte sunna åstadkomma en bestående fred har helt enkelt berott på den obegränsade självbestämmanderätt som staterna tillskriver sig, vilket i sin tur i tillspetsad form har lett till totalitära stater som stöder sig på den starkares lag. *Ventotene-manifestet* kom till i två skeden: Spinelli och Rossi finlipade det egentliga *Manifestet* på våren 1941, och Colorni skrev förordet till det på vintern 1944 då Mussolini redan hade störtats i Italien och rörelsen för ett enat och fritt Europa hade verkat under jorden i två festets budskap inter är bundet till något partipolitiskt program. *Manifestet* är till många delar väldigt framsynt: Bland målen för den nya gemenskapen finns en valutaunion, gemensamma försvarsmakter, en gemensam utrikespolitik, fri rörelse mellan länderna, avlägsnandet av tullgränser; av dess mål har flera redan förverkligats inom den Europeiska Unionen. Det finns inte ett dogmatiskt förbud i *Manifestet* mot privat ägande av produktionsanläggningar, men det kan endast tillåtas i undantagsfall. Spådomarna besannas inte alltid: Enligt *Manifestet* bör alla större produktionsanläggningar och banker villkorslöst nationaliseras. I annat fall finns det en risk att de på grund sin betydelse kan utöva utpressing på den enskilda staten. Spinelli skisserade en europeisk federativ stat där de viktigaste politiska besluten som berör alla, fattas av ett på bred basis valt parlament, men där det "politiska livet i varje medlemsstat utvecklas i respektive länder på ett sätt som motsvarar de nationella, speciella egenskaperna". Grunden för all utveckling är frigörelsen från extremt nationella stater och den enskilda människans frihet. Intressant är även den passus i *Manifestet* där man talar om det sociala stödet. Samhället bör

visserligen tillfredsställa alla medborgares grundbehov, men hjälpen som ges får inte, på grund av sin storlek, försvaga motivationen att arbeta. Det detona också att "staten inte behöver hålla räkning på religionerna". Ventotene-*Manifestet* är betydelsefullt på grund av att dess budskap är rätt. Ett bevis på detta är även att resonemanget som *Manifestet* grundar sig på har ränt stort medhåll i nästan alla politiska strömningar. Flera av de tankar som framförs i *Manifestet* är fortfarande aktuella i dag, även om de föddes under exceptionella förhållanden. I *Manifestet* konstaterar man vidare att endast en stark europeisk federation kan skapa möjligheter att bygga upp fredliga och fungerande relationer till folk som lever på andra kontinenter. Om man misslyckas i uppbyggandet av en federation och det ödesdigra nationella tänkandet åter vinner terräng är allt förlorat och slutresultatet kan bli "att mänsligheten än en gång delas upp i Förtryckare och Förtryckta". Jag anser att till manifestets förtjänst bör utan vidare räknas denna objektiva tanke, även om det är mycket möjligt att författarna, på grund av sin långvariga fångenskap, tidvis har lockats att göra en analys som präglas av bitterhet. Tankegången är emellertid alltid mycket klar, fastän manifestets satsuppbyggnad iblan känns tung. Den lilla ön Ventotene förtjänar väl sitt smeknamn Europa-ön tack vare *Manifestet* som föddes på den.

Förord

Eugenio Colorni (Rom 1944)

Följande skrifter har avfattats och redigerats på ön Ventotene, mellan åren 1941 och 1942. Inom ramarna för en mycket sträng disciplin, genom underrättelser som man försökt med alla medel göra så kompletta som möjligt, i sorgen över den påtvingade överksamheten och i längtan efter den närstående frigivningen, började det i denna exceptionella miljö hos några sinnen att mogna en process av omvärdering av alla de frågor som hade varit självaste motiven till den genomförda kampen och vår hållning i den.

Avståndet till det aktiva politiska livet möjliggjorde en mer objektiv syn, och fordrade en omvärdering av de traditionella positionerna vid utredningen av skälen till de förlidna misslyckanden, som inte berodde så mycket på tekniska misstag i de parlamentariska eller revolutionära strategierna, eller på situationens allmänna «omognad», utan snarare på en otillräcklig generell uppläggning, och på att kampen hade riktats längs de sedvanliga skiljelinjerna, med alldeles för lite uppmärksamhet på det som höll på att omforma verkligheten.

Under förberedelserna för att verkningsfullt utkämpa den kamp som tornade upp i en närstående framtid, fanns det ett behov av att inte bara korrigera tidigare felsteg, utan också överskrida gränserna för de politiska problemen med sinnen fria från doktrinära förutfattade meningar och partimyter.

Det var så idén väcktes, hos några få själar, att den grundläggande motsägelsen som är ansvarig för kriserna, krigen, fattigdomen och exploateringen som plågar vårt samhälle, är förekomsten av suveräna stater, geografiskt, ekonomiskt, militärt avgränsade, som betraktar de övriga staterna som konkurrenter och potentiella fiender, och som lever den ena mot den andra i ett tillstånd av evigt *bellum omnium contra omnes*. Skälen till varför denna idé, som i sig inte var ny, fick ett drag av nyhet i det tillstånd och vid det tillfälle då den formulerades är flera:

1) Först och främst att den internationalistiska lösningen, som förekommer i alla de progressiva politiska partiernas program, anses av dessa i viss bemärkelse vara en nödvändig och nästan automatisk följd av uppfyllandet av målen som var och en av dem ålägger sig. Demokraterna anser att inrättandet inom varje enskild stat av den regeringsform de förespråkar, helt säkert skulle leda till uppkomsten av det förenade samvete som, genom att överskrida

gränserna på det kulturella och moraliska området, skulle skapa premisserna som de anser nödvändiga för en såväl politisk som ekonomisk fri union mellan folken. Socialisterna i sin tur anser att upprättandet av proletariats diktatur i de olika staterna i sig skulle leda till en kollektivistisk och internationell stat.

En analys av den moderna idén om staten och av helheten av intressen och känslor som är förknippade med den visar klart att, trots att deras interna likheter kan underlätta för vänskap och samarbete mellan stater, så är det inte alls säkert att de per automatik och eller ens på sikt kan leda till ett enande, så länge det finns kollektiva intressen och känslor som bygger på en sluten enhet inom gränserna. Vi vet av erfarenhet att chauvinistiska känslor och protektionistiska intressen lätt kan leda till motsättningar och konkurrens även mellan demokratier. Det är inte heller självklart att ett rikt socialistiskt land skulle acceptera att dela sina resurser med ett mycket fattigare, bara för att ett socialistiskt styre likt det egna rådde där.

Upphävandet av de politiska och ekonomiska gränserna mellan en stat och en annan följer därför inte nödvändigtvis av det samtidiga inrättandet av en viss intern styrelseform i respektive stat. Det är tvärtom en egen fråga, som måste angripas med egna medel som lämpar sig för den frågan. Man kan inte vara socialist utan att vara internationalist, det är sant, men det beror på en ideologisk förpliktelse snarare än på en ekonomisk och politisk verklighet, och den internationella staten följer inte nödvändigtvis av den socialistiska segern i de enskilda staterna.

2) Det som dessutom på ett autonomt sätt drev framhållandet av en federalistisk tes var det faktum att de existerande politiska partierna, mot en bakgrund av kamp utkämpad inom de enskilda nationerna, av vana och tradition utgår från den outtalade föreställningen om nationalstaten, och betraktar den internationella ordningen som en fråga för «utrikespolitiken», som måste lösas genom diplomatiska handlingar och överenskommelser länderna emellan. Denna inställning är delvis orsakad av, och delvis en följd av den tidigare omnämnda föreställningen, enligt vilken samförståndet och enigheten med andra besläktade regeringar kommer av sig själv så fort man fattat regeringstygarna i det egna landet, utan att man uttryckligen behöver bedriva en politisk kamp för dessa frågor.

Hos författarna till de föreliggande texterna fanns däremot en övertygelse om att den som vill ta sig an den internationella ordningen som det centrala problemet för den aktuella historiska epoken - och som anser dess lösning vara den nödvändiga premissen för att lösa alla de institutionella, ekonomiska och sociala problemen i vårt samhälle - måste från denna infallsvinkel betrakta alla de frågor som avser den interna politikens kontraster och alla partiers inställningar, även med avseende på den dagliga kampens taktik och strategi.

Alla frågor, från de konstitutionella friheterna till klasskampen, från planeringen av maktövertagandet till användningen av makten, hamnar i ett nytt ljus om de utgår från premissen att det primära målet är att upprätta en enhetlig ordning i det internationella fältet. Själva den politiska strategin att söka stöd hos ömsom den ena och ömsom den andra av krafterna i spelet, genom att betona ett eller annat slagord, får olika gestaltningar, ifall man anser att huvudmålet är maktövertagandet och införandet av vissa specifika reformer inom ramen för varje enskild stat, eller om man anser att det är skapandet av de ekonomiska, politiska och moraliska förutsättningarna för inrättandet av en federal ordning som omfattar hela kontinenten.

3) Ytterligare ett skäl - och kanske det viktigaste - är det faktum att även om idealet om en europeisk federation, som ett förstadium till en global federation, bara för några år sedan kunde framstå som en avlägsen utopi, framstår det idag vid slutet av detta krig som ett uppnåeligt mål, och nästan inom räckhåll. I den totala sammanblandning av folk som denna konflikt har medfört i alla länder som drabbats av den tyska ockupationen; på grund av nödvändigheten att på nya premisser återskapa en nästan helt ödelagd ekonomi; vid återförandet på agendan av alla frågor som avser de politiska gränserna, tullgränserna, de etniska minoriteterna etc.; i detta krigs själva natur, där det nationella inslaget så ofta har överskuggats av det ideologiska inslaget, där man har sett små och medelstora stater bjuda ut en stor del av sin suveränitet, och där till och med hos fascisterna idén om ett «livsrum» har ersatt den om «nationellt oberoende»; i alla dessa element urskiljer man omständigheter som aktualiserar, som aldrig förr i denna efterkrigstid, frågan om Europas federala ordning.

Den kan vara intressant för krafter från alla samhällsklasser, av både ekonomiska och ideologiska skäl. Man kommer att nalkas den genom folkrörelser; genom att i de bildade klasserna främja studiet av de frågor som rör den; genom att åstadkomma revolutionära tillstånd, efter vilka det kommer att bli omöjligt att vända tillbaka; genom att påverka de styrande kretsarna i de segrande länderna; och genom att i de besegrade länderna sprida idén att de bara i ett fritt och enat Europa kan finna sin räddning och undvika nederlagets förödande konsekvenser.

Det är därför som vår rörelse har fötts. Företrädet som denna fråga har jämfört med alla andra i den epok i vilken vi nu inträder beror på förvisningen att om vi låter situationen åter stelna i de gamla nationalistiska formerna så kommer chansen att vara förlorad för alltid, och ingen fred och inget välstånd kommer att få någon varaktighet på vår kontinent. Allt detta har drivit oss att skapa en självständig organisation med syfte att förespråka för idén om en

Europeisk federation som ett uppnåeligt mål för den nästkommande efterkrigstiden.

Vi vill inte blunda för svårigheterna eller styrkan hos de krafter som kommer att verka i motsatt riktning; men det är, anser vi, första gången som denna fråga förs fram, inte som ett avlägset ideal, utan som en tvingande och tragisk nödvändighet.

Vår rörelse, som nu sedan två år tillbaka leder en farofylld hemlig existens under det fascistiska och nazistiska förtrycket; vars anhängare kommer från de militanta antifascisternas led och alla deltar i den beväpnade kampen för friheten, och redan har betalat ett högt pris i form av fängelsevistelser för den allmänna saken; denna vår rörelse är inte och vill inte vara ett politiskt parti. Såsom den har gestaltat sig mer specifikt, vill den verka på de politiska partierna och inom dem, inte bara för att framhäva den internationalistiska instansen, utan framför allt för att alla politiska frågor skall utgå från det perspektiv, som dessa partier fram till nu varit så ointresserade av.

Vi är inte ett politiskt parti eftersom vi, trots att vi aktivt stödjer allehanda studier av den institutionella, ekonomiska och sociala ordningen i den nya europeiska federationen, och trots att vi aktivt deltar i kampen för dess förverkligande och bemödar oss om att upptäcka vilka krafter som kommer att kunna agera till dess förmån i den framtida politiska konjunkturen, inte vill uttala oss officiellt om de institutionella enskildheterna, om den mer eller mindre omfattande administrativa centraliseringen etc. etc., som skall karaktärisera den framtida federala organismen. Må alla dessa frågor bli utförligt och fritt behandlade inom vår rörelse, och må alla politiska tendenser, från den kommunistiska till den liberala, vara representerade hos oss. I praktiken är alla våra militanta anhängare aktiva i någon av de progressiva politiska partierna. Alla är överens om att företräda de grundläggande principer som är förutsättningen för en fri Europeisk federation, som inte är baserad på hegemonier av något slag, ej heller på en totalitär ordning, och som skall rustas med den strukturella soliditet som inte reducerar den till kravlösheten hos t.ex. Nationernas Förbund. Dessa principer kan sammanfattas i följande punkter: en enda federal armé, monetär union, avskaffande av tullgränserna, obegränsad invandring mellan federationens stater, folkets direktrepresentation i de federala rådsförsamlingarna, samt en gemensam utrikespolitik.

Under sin tvååriga levnadstid har vår rörelse spritt sig på bred front bland de antifascistiska grupperna och de politiska partierna. Några av dessa har offentligt gett rörelsen sitt stöd och visat sin sympati. Andra har bjudit in oss att samarbeta kring formuleringen av deras program. Det är inte förmätet att säga att det är delvis vår förtjänst att frågan om en europeisk federation så ofta tas

upp i den italienska hemliga pressen. Vår tidning, «Europeisk Union», följer inrikes - och utrikespolitikens händelser noga, och förhåller sig fullständigt oberoende till dem.

Följande skrifter, resultatet av formuleringen av de idéer som gav upphov till vår rörelse, representerar dock bara deras författares åsikter, och utgör ingalunda något ställningstagande av själva rörelsen. De avser bara att vara förslag på diskussionsämnen för dem som vill omvärdera problemen i den internationella politiken genom att väga in den senaste tidens ideologiska och politiska erfarenheter, de senaste resultaten inom den ekonomiska vetenskapen, och de rimligaste framtidsperspektiven. De kommer snart att följas upp av fler studier. Vår förhoppning är att dessa skrifter kommer att väcka idéer, som i den rådande stämningen, präglad som den är av den betvingande nödvändigheten att agera, medför ett bidrag av klarhet som skall göra detta agerande mer bestämt, medvetet och ansvarsfullt.

Den italienska rörelsen för den europeiska federationen
Rom, den 22 januari 1944

För ett fritt och enat Europa. Utkast till ett manifest Ventotene 1941

Altiero Spinelli – Ernesto Rossi

I. Den moderna civilisationens kris

Den moderna civilisationen har uppställt som sin grundval principen om frihet, som innebär att människan inte bara skall vara ett instrument åt andra, utan ett autonomt centrum för liv. Utifrån detta ramverk har en storslagen historisk process inletts mot alla aspekter av samhällslivet som inte respekterat denna princip.

I) Man har hävdats alla nationers lika rätt att sluta sig samman i självständiga stater. Varje folk, definierat av dess etniska, geografiska, språkliga och historiska egenskaper, skulle i den statliga organisation som hade skapats av just det folket i överensstämmelse med dess speciella uppfattning om politiskt liv, hitta det instrument som utan inblandning utifrån på bästa sätt skulle svara mot dess behov. Ideologin om nationellt oberoende har varit en stark drivkraft för framåtskridandet. Tack vare den har en småsint lokalpatriotism kunnat övervinnas till förmån för en mer vidsträckt solidaritet mot utländska härskares förtryck; den har undanröjt hindren för många personers och varors rörlighet; den har inom varje ny stats territorium spritt den mera avancerade befolkningens institutioner och regelverk till den mindre utvecklade delen av befolkningen. Denna ideologi har emellertid inom sig burit fröet till den imperialistiska nationalism som vår generation har sett växa till gigantiska proportioner, och som lett till de totalitära staternas uppkomst och världskrigens utbrott.

Nationen betraktas inte längre som den historiska produkten av samexistens mellan människor, som, genom en lång process, uppnått en större

enhetlighet i fråga om vanor och strävanden, och som i nationalstaten finner den mest ändamålsenliga formen för att organisera det kollektiva livet inom hela det mänskliga samhällets ram. Nationen har snarare blivit en gudomlig enhet, en organism som bara behöver tänka på sin egen existens och utveckling, utan att på minsta vis bekymra sig om den skada som den därigenom kan åsamka andra. Nationalstaternas absoluta suveränitet har lett till viljan att härska över alla andra, eftersom alla nationalstater känner sig hotade och som sitt «livsrum» betraktar allt större territorier, där de ska ha fri rörlighet och kunna tillskansa sig resurser oberoende av andra. Denna vilja att härska kan inte tyglas annat än genom att den starkaste staten får herravälde över alla de andra, därmed förslavade staterna.

Staten har således förvandlats från en beskyddare av medborgarnas frihet till en herre över sina undersåtar, som med alla medel tvingas tjäna den för att ge den maximal slagkraft i krig. Även under perioder av fred, som betraktas som uppehåll för att förbereda de kommande, oundvikliga krigen, härskar i många länder just nu den militära klassens vilja över den civila, något som gör det allt svårare att få fria politiska system att fungera. Skola, vetenskap, produktion och förvaltningsorgan är huvudsakligen inriktade på att öka krigspotentialen; mödrar betraktas som soldatalstrare, och premieras som sådana enligt samma kriterier som man på uppvisningar premierar boskap som ger rik avkomma; barnen fostras ända från späda ålder till att föra vapen och att hata utlänningar; individens frihet reduceras till ett intet alltifrån den stund då alla har militariserats och ständigt kallas in för att göra värnplikt; de ideliga krigen tvingar männen att lämna familj, arbete och egendom, och att offra sina liv för mål som ingen förstår, och på bara några få dagar fullständigt ödeläggs resultatet av decenniernas gemensamma ansträngningar för att öka det kollektiva välståndet.

Det är de totalitära staterna som mest konsekvent har enat alla krafter, genom att de i den största utsträckningen har infört centralstyrning och autarki, och därigenom visat att de är de organ som är bäst anpassade till dagens internationella omgivning. Det räcker med att en nation tar ett steg närmare en mer utpräglad totalitarism för att den skall följas av andra, som dras med i samma fåra på grund av sin vilja att överleva.

2) Man har hävdats medborgarnas lika rätt att delta i processen att forma statens vilja. Den skulle således utgöra syntesen av alla samhällsklassers fritt uttryckta och skiftande ekonomiska och ideologiska krav. Genom en sådan politisk organisation har det varit möjligt att rätta till, eller åtminstone mildra, många av de mest skriande orättvisorna som ärvts från tidigare regimer. Tryckfriheten, föreningsfriheten och den gradvisa utvidgningen av rösträtten

gjorde det också allt svårare att försvara gamla privilegier eftersom de gjorde att man höll fast vid det representativa systemet.

De medellösa lärde sig så småningom att använda dessa instrument för att erövra samma rättigheter som de välbärgade klasserna. Den särskilda skatten på inkomst från kapital och arv, den progressiva beskattningen av större förmögenheter, skattebefrielsen för de lägsta inkomstskikten och för oundgängliga varor, den fria allmänna skolan, de ökade utgifterna för socialhjälp och social omsorg, jordbruksreformerna och inspektionerna på fabrikerna hotade de privilegierade klasserna i deras allt kraftigare befästa citadell. Inte ens de privilegierade klasser som hade gått med på jämlikhet när det gällde de politiska rättigheterna kunde acceptera att de sämre lottade klasserna verkligen använde sig av dessa rättigheter för att försöka uppnå denna jämlikhet, som därigenom skulle ges ett konkret innehåll av reell frihet. När hotet efter första världskrigets slut blev överhängande, var det naturligt att dessa klasser varmt välkomnade och stödde upprättandet av diktaturena, som slog de juridiska vapnen ur motståndarnas händer.

Samtidigt bildades gigantiska industri -, bank - och fackföreningskonglomerat, som under en fana förenade hela arméer av arbetare, fackföreningar och andra sammanslutningar. När dessa pressade på regeringarna för att driva fram den politik som bäst svarade mot deras särskilda intressen hotade själva staten att upplösas i en mängd ekonomiska förlänningar som bittert bekämpade varandra. De demokratiska och liberala system, som dessa grupper använde sig av för att bättre kunna exploatera hela kollektivet, förlorade allt mer i status. Därigenom spred sig övertygelsen att det bara var den totalitära staten som, genom att upphäva folkets frihet, på något sätt skulle kunna lösa de intressekonflikter som de befintliga politiska institutionerna inte längre lyckades stävja. De totalitära regimerna har därefter i själva verket i stort sett befäst de olika samhällsklassernas ställning på den nivå de gradvis hade uppnått, och genom att låta polisen kontrollera varje aspekt av medborgarnas liv och med våld undanröja oliktankande, har de förhindrat varje laglig möjlighet att förändra *status quo*. Härigenom tryggades existensen av den odelat parasiterande klassen, bestående av frånvarande jordägare och rentier, vars enda bidrag till samhällsproduktionen är att klippa aktiekuponger, och de monopolägande klasserna och affärskedjorna, som sög ut konsumenterna och gjorde att småspararnas pengar försvann; plutokrater som bakom kulisserna drar i politikernas trådar, för att kunna styra statens hela maskineri till sin egen exklusiva fördel under skenet av att söka uppnå överordnade nationella mål. De kolossala förmögenheterna bevaras för några få, likaså eländet för de stora massorna, som är utestängda från att njuta den moderna kulturens frukter. I allt väsentligt har en ekonomisk regim räddats, i

vilken de materiella resurserna och arbetskraften, som skulle inriktas på att tillgodose grundläggande behov för att utveckla människans livsviktiga energier, i stället inriktas på att tillgodose de mest futila önskningarna hos dem som kan betala priset för dem; en ekonomisk regim, under vilken pengamakten i och med arvsrätten bevaras inom samma klass, och omvandlas till ett privilegium, som inte på något sätt motsvarar det sociala värdet av de faktiskt utförda tjänsterna. På så sätt begränsas också valmöjligheterna för proletärerna, som för att överleva tvingas låta sig exploateras av den som erbjuder dem vilken möjlighet som helst till att få arbete.

För att hålla arbetarklassen fjättrad och underkuvad har fackföreningarna omvandlats från att ha varit fristående kamporganisationer, som leddes av personer som åtnjöt medlemmarnas förtroende, till att bli organ för polisiär övervakning, under ledning av tjänstemän som den styrande klassen väljer ut och som endast ansvarar inför den. Om någon korrigerig gör i en sådan ekonomisk regim så dikteras den alltid av militärens behov, som har strålat samman med de privilegierade klassernas reaktionära strävanden efter att låta totalitära stater uppstå och konsolideras.

3) Mot auktoritär dogmatism har man hävdad det bestående värdet av en kritisk anda. Alla postulat måste antingen bevisa sitt värde eller försvinna. Vårt samhälles största landvinningar inom alla områden har kunnat göras tack vare det metodiska tillvägagångssätt som är ett resultat av denna fördomsfria inställning. Denna tankefrihet har dock inte kunnat stå emot den kris som ledde till de totalitära staternas uppkomst. Nya dogmer som accepteras av övertygelse eller av hyckleri har installerat sig som envåldshärskare inom alla vetenskaper.

Trots att ingen vet vad en ras är, och att den mest elementära historiska kunskap visar på det absurda i resonemanget, så krävs det av fysiologerna att de skall tro på, visa och övertyga folket om att det tillhör en utvald ras, enbart för att imperialismen behöver denna myt för att kunna piska upp hat och stolthet hos massorna. Den ekonomiska vetenskapens mest självklara sanningar måste betraktas som anatema om man vill lansera autarkin, merkantilismens handelsbalans och alla dessa andra gammalmodigheter, som vår tids utomordentliga upptäckter. Genom alla världsdelars ömsesidiga ekonomiska beroende utgör hela jorden ett "livsrum" för varje folk som vill bevara en levnadsstandard som svarar mot den moderna civilisationen; mot detta har pseudovetenskapen geopolitik skapats i syfte att bevisa grunden för en annan livsrumsteori, som kan användas för att klä imperialismens vilja att förtrycka i en teoretisk dräkt. De mest grundläggande historiska fakta förfalskas i den styrande klassens intresse. Bibliotek och bokhandlar rensas på alla verk som inte betraktas som renlärliga. Obskurantismens mörker hotar på nytt att kväva

människosjälen. Frihetens och jämlikhetens sociala etik har undergrävt. Människorna betraktas inte längre som fria medborgare, som drar nytta av staten för att bättre kunna uppnå sina kollektiva mål. De är i stället tjänare åt staten, som bestämmer vilka deras mål skall vara, och statens vilja jämföres med viljan hos dem som besitter makten. Människorna är inte längre undersåtar som har rättigheter, utan inordnas hierarkiskt, och tvingas att utan diskussion lyda de överordnade hierarkierna, med en ledare på toppen som tvångsmässigt har upphöjts till gud. Ståndsregimen uppstiger övermodigt ur sin egen aska.

Efter att ha triumferat i en rad länder fann denna totalitära och reaktionära civilisation slutligen i Nazityskland den makt som ansåg sig kunna dra de yttersta konsekvenserna av den. Efter noggranna förberedelser, dvs. genom att djärvt och skrupelfritt utnyttja andra staters rivaliteter, egoism och enfald, genom att dra med sig andra europeiska vasallstater - den första bland dem Italien - och slutligen genom att alliera sig med Japan, som vill uppnå identiska mål i Asien, gav sig Nazityskland i kast med uppgiften att underkuva alla andra. Nazitysklands seger skulle innebära att totalitarismen slutgiltigt konsolideras i världen. Alla dess egenskaper skulle skärpas till det yttersta, och de progressiva krafterna skulle under lång tid vara dömda till en simpel, negativ opposition.

Den tyska militära klassens traditionella arrogans och omedgörlighet kan redan nu ge oss en föreställning om hur dess herravälde skulle gestalta sig efter ett segerrikt krig. De segerrika tyskarna skulle även kunna tillåta sig att ge sken av generositet gentemot de andra europeiska folken och formellt respektera deras territorier och politiska institutioner, för att på så sätt både härska och samtidigt tillfredsställa den enfaldiga patriotiska känsla som hellre ser till gränspålarnas färg, och nationaliteten hos de politiker som träder fram i rampljuset, än på maktförhållanden och statsorganens faktiska innehåll. Hur den än kamoufleras, kommer verkligheten alltid att vara densamma: en återupplivad uppdelning av mänskligheten i Spartaner och Heloter.

Också en kompromisslösning mellan de olika sidorna i kampen skulle i ett vidare perspektiv innebära ett framsteg för totalitarismen, eftersom alla de länder som lyckades undkomma Tysklands järngrepp skulle tvingas att acceptera samma form av politisk organisation för att kunna vara tillräckligt förberedda för att återuppta kriget.

Även om Hitlertyskland har kunnat slå ned småstaterna en efter en, har det dock med sina handlingar tvingat allt mäktigare krafter att ge sig in i striden. Tack vare Storbritanniens modiga stridsanda, även i det mest kritiska ögonblicket när landet ensamt höll stånd mot fienden, fick tyskarna såsmåningom stängas mot det tappra motståndet från den ryska armén, och

Amerika fick tid på sig att börja mobilisera sin ofantliga produktionsapparat. Denna kamp mot den tyska imperialismen hänger nära samman med den kamp som det kinesiska folket utkämpar mot den japanska imperialismen.

Enorma människomassor och rikedomar har redan ställts upp mot de totalitära makterna, vars styrka har nått sin kulmen och nu bara kan gradvis förtäras. De motsatta krafterna å sin sida har redan övervunnit den djupaste nedgången och är nu i tilltagande.

Varje dag väcker de allierades krig på nytt viljan till befrielse, även i de länder som har varit underkuvade av våldet och vacklat i förvirring efter det slag de fick ta emot. Deras krig väcker denna vilja till och med hos axelmakternas folk, som inser att de har dragits in i en desperat situation enkom för att tillfredsställa sina härskares maktbegär.

Denna långsamma process, genom vilken enorma människomassor passivt lät sig formas av den nya regimen, anpassades till den och bidrog på så sätt till att konsolidera den, har nu stannat upp, och den omvända processen har i stället inletts. I denna enorma våg, som sakta växer till sig, återfinns alla de progressiva krafterna och de mest upplysta grupperna inom arbetarklassen, som inte låtit sig avledas i sina strävanden mot en högre livsform av terrorn eller smickret; de mest välinformerade bland de intellektuella, som förolämpats av den djupa förnedring som förnuftet har utsatts för; företagare som känner sig i stånd till nya initiativ, och vill befria sig från det byråkratiska oket och de nationella autarkierna som har inskränkt deras minsta rörelse; och slutligen alla övriga som, på grund av en medfödd känsla av värdighet, inte kan kröka ryggen under ett förödmjukande slaveri.

Räddningen av vår civilisation anförtros idag alla dessa krafter.

II. Efterkrigstidens uppgifter. ett enat Europa

Tysklands fullständiga nederlag skulle dock inte automatiskt leda till en nyordning i Europa enligt vårt civilisationsideal. Under en kort och intensiv krisperiod (när nationalstaterna ligger krossade, och när folkmassorna, som smält materia, glödande och lätt att stöpa i nya former, ängsligt väntar på nya budskap och vägledning från verkligt internationalistiskt sinnade människor), kommer de mest privilegierade klasserna i de gamla nationella systemen att, med list eller våld, försöka dämpa vågen av känslor och internationalistisk passion, och de kommer helt öppet ägna sig åt att rekonstruera de gamla statsorganen. Det är också troligt att de engelska ledarna, kanske i samförstånd med de amerikanska, försöker driva på sakerna i den riktningen i syfte att återuppta maktbalanspolitiken, skenbart i deras imperiers omedelbara intresse.

De konservativa krafterna, dvs. ledarna för nationalstaternas grundläggande institutioner; de väpnade styrkornas övre skikt (som

sammanfaller med monarkierna där dessa fortfarande förekommer); de monopolkapitalistiska grupper som har knutit sina profitors öden till statens; storgodsägarna och de högtidliga prästhierarkierna, som bara kan få sina parasitinkomster garanterade i ett stabilt, konservativt samhälle; och utöver dem de otaliga skaror som är beroende av dem och som är förblindade av deras traditionella makt; alla dessa reaktionära krafter känner nu att byggnaden knakar i fogarna och försöker rädda sig. Om byggnaden störtar samman skulle de i ett slag berövas alla de garantier de dittills haft och utsättas för de progressiva krafternas angrepp.

Den revolutionära situationen: gamla och nya strömningar

De totalitära regimernas fall kommer att innebära ankomsten av en känslomässig «frihet» för hela folk, då varje hämmande kraft försvinner, och vidsträckt yttrandefrihet och föreningsfrihet automatiskt kommer att råda. Det kommer att vara de demokratiska tendensernas triumf. Dessa tendenser har oräkneliga nyanser, från urkonservativ liberalism till socialism och anarki. De tror på händelsers och institutioners «spontana uppkomst», och på den absoluta godheten hos de underifrån kommande impulserna. De vill inte tvinga fram förändringar hos «historien», «folket», «proletariatet » , eller vad de nu kallar sin gud. De önskar livligt att diktaturen skall upphöra och föreställer sig att folket då återlämnas den oemotsägliga rätten till självbestämmande.

Deras högsta dröm är en konstituerande församling, som har valts med den mest utvidgade rösträtt och med den mest skrupulösa respekt för väljarna, och som beslutar om vilken författning folket skall anta. Om folket är omoget kommer det att anta en dålig författning, som man kommer att kunna rätta till endast med ihärdiga ansträngningar för att övertyga.

Demokraterna ryggas i princip inte för våld, men vill bara bruka våld när majoriteten är övertygad om att det är oundvikligt, dvs. när det inte betyder mer än att sätta en nära nog överflödig prick över i:et. Demokraterna är därför passande ledare enbart i tider med normal förvaltning, när hela folket är övertygat om de grundläggande institutionernas godhet och då dessa bara måste ändras i relativt sett mindre viktiga hänseenden. I revolutionstider, när institutionerna inte bara måste förvaltas, utan skapas, fallerar de demokratiska tillvägagångssätten på ett uppseendeväckande sätt. Demokraternas ömkliga oförmåga under revolutionerna i Ryssland, Tyskland och Spanien är tre av de senaste exemplen. I sådana situationer, när den gamla statsapparaten med dess lagar och förvaltning har fallit, frodas omedelbart, under sken av gammal legalitet eller i öppet trots mot den, en mängd församlingar och folkrepresentationer, där alla progressiva sociala krafter löper samman och

agiterar. Folket har således vissa grundläggande behov som skall tillfredsställas, men det vet inte precis vad det vill eller vad det måste göra. Tusen klockor ringer i dess öron, men det miljonhövdade folket verkar inte kunna finna en gemensam riktning, och det splittras upp i en mängd tendenser som bekämpar varandra.

I det ögonblick då det behövs störst beslutsamhet och mod känner sig demokraterna vilsna eftersom de inte har ett spontant folkligt samförstånd bakom sig, utan bara ett grumligt tumult av passioner. De tror då att deras skyldighet är att skapa ett sådant samförstånd, och de framställer sig som övertygade förespråkare där det istället behövs ledare som visar vägen och strävar åt ett bestämt håll. De går miste om gynnsamma tillfällen att konsolidera den nya regimen eftersom de försöker få de organ, som förutsätter lång förberedelse och som är anpassade till perioder av relativt lugn, att omedelbart börja fungera; de ger sina motståndare vapen som dessa sedan använder för att störta dem; när allt kommer omkring utgör de med sina tusen tendenser inte viljan till förnyelse utan de fåfänga begär som bor i alla sinnen, och som genom att paralysera varandra bereder terräng för en reaktionär utveckling. De demokratiska politiska metoderna kommer att vara en dödvikt under den revolutionära krisen.

Efter att demokraterna med otaliga hårklyverier har slitit ut sin första popularitet som frihetsförespråkare, och i avsaknad av en seriös politisk och social revolution, kommer de pretotalitära politiska institutionerna osvikligt att återupprättas, och kampen att vändas och utvecklas enligt de gamla mönstren med klassmotsättningar.

Principen att klasskampen är det tillstånd som alla politiska problem kan reduceras till har varit en fundamental riktlinje, särskilt för fabriksarbetarna, och den har tjänat till att ge stadga åt deras politik, så länge inte samhällets grundläggande institutioner har ifrågasatts. Men denna princip blir ett instrument som isolerar proletariatet, när det behövs en omvandling av hela samhällets organisation. De klassmedvetna arbetarna vet då bara att ta hänsyn till de särskilda behoven hos den egna klassen, eller gruppen, utan att befatta sig med hur de skall kunna förena dem med de andra klassernas intressen. De eftersträvar den egna klassens diktatur, för att kunna förverkliga den utopiska kollektivering av alla materiella produktionsmedel, något som i en sekellång propaganda har angetts som en universalkur för deras lidande. Denna politik verkar inte göra intryck på något annat skikt än arbetarna, som på grund av den undandrar de andra progressiva krafterna sitt stöd, och låter dessa hamna i reaktionens makt, som skickligt organiserar dem i syfte att knäcka just den proletära rörelsen.

Bland de olika proletära tendenserna, anhängarna av klasspolitiken och det kollektivistiska idealet, har kommunisterna erkänt svårigheten med att bli tillräckligt starka för att segra och därför har de - i motsats till de andra folkliga partierna - omvandlats till en strängt disciplinerad rörelse, som utnyttjar den ryska myten för att organisera arbetarna, utan att ta order av den men genom att utnyttja den i de mest skiftande intriger.

Detta förhållningssätt gör kommunisterna effektivare än demokraterna under revolutionära kriser; men genom att så mycket som möjligt hålla arbetarklassen åtskild från de andra revolutionära klasserna - genom att förkunna att deras «sanna» revolution skall komma - blir de ett sekteristiskt element som försvagar helheten i det avgörande ögonblicket. Dessutom hindras de av sitt oavslåliga beroende av den ryska staten, som upprepade gånger använt dem för att söka fullfölja sin nationella politik, från att driva en politik med minsta kontinuitet. De måste hela tiden gömma sig bakom en Karoly, en Blum, en Negrin, för att sedan lätt rasa ner tillsammans med de demokratiska marionetter som används, eftersom makten inte kan uppnås och upprätthållas blott genom list, utan därutöver kräver förmågan att organiskt och vitalt svara mot det moderna samhällets behov.

Om morgondagens kamp skulle inskränkas till det traditionella, nationella området, så skulle det vara mycket svårt att undvika de gamla motsägelserna. Nationalstaterna har mycket riktigt redan planerat sina egna respektive ekonomier så ingående att den centrala frågan snart skulle bli att bara reda ut vilken grupp av ekonomiska intressen, dvs. vilken klass, som skulle få kontroll över spelplanen. Fronten med de progressiva krafterna skulle lätt krossas i trätan mellan klasser och ekonomiska grupper. Med största sannolikhet skulle det vara de reaktionära som tjänar på det.

En sann revolutionär rörelse måste uppstå bland dem som har vetat att kritisera de gamla politiska hållningarna; den måste kunna samarbeta med de demokratiska krafterna, med de kommunistiska, och i största allmänhet med alla dem som verkar för totalitarismens fall, men utan att snärja in sig i några av gruppernas respektive politiska praktiker.

De reaktionära krafterna förfogar över dugliga män och ledare, som är tränade i att föra befäl och som kommer att kämpa oförtrutet för att bevara sin överlägsenhet. I det avgörande ögonblicket kommer de att veta hur de skall framträda, väl kamouflerade. De kommer att utropa sig till fredsälskare, frihetsälskare och till förkämpar för allmänt välstånd för de fattigaste klasserna. Vi har redan, i det förflutna, sett hur de nästlat sig in i folkrörelserna, paralyserat och avlett dem, och omvandlat dem till sin raka motsats. De kommer tveklöst att utgöra den farligaste kraften som man kommer att behöva göra upp med.

Frågan som dessa krafter kommer att lyfta fram är återinförandet av nationalstaten. De kommer således att ta tag i den mest utbredda folkliga känslan, den som har kränkts mest av de nya rörelserna, den som är lättast att använda för reaktionära syften: den patriotiska. På det sättet kan dessa krafter också hoppas på att lättare grumla samman motståndarnas idéer, eftersom folkmassornas dittills enda politiska erfarenhet är den som utvecklades inom den nationella sfären, varför det är ganska lätt att inrikta både dem och deras mer närsynta ledare på återuppbyggandet av de stater som har nerfällts i den kraftiga stormen.

Om de reaktionära krafterna uppnår det målet kommer de att ha vunnit. Hur dessa stater än ger sken av att vara i grunden demokratiska eller socialistiska, så skulle det bara vara en tidsfråga innan makten åter hamnar i de reaktionäras händer. De nationella avundsjukorna skulle få nytt liv, och varje stat skulle återigen försöka uppfylla dess egna behov uteslutande genom vapenmakt. Deras huvudsakliga uppgift skulle bli att på mer eller mindre kort sikt omvandla sina folk till arméer. Generalerna skulle återgå till att föra befäl, monopolägarna skulle profitera på autarkierna, byråkratikåren svälla och prästerna hålla massorna fogliga. Alla de tidigare landvinningarna skulle krympa till ett intet inför nödvändigheten av att på nytt förbereda sig för krig. Den fråga som i första hand måste lösas - varje annat framsteg vore annars bara ett sken - är det slutgiltiga avskaffandet av Europas indelning i suveräna nationalstater. Genom att merparten av kontinentens stater har brutit samman under den tyska ångvälden har de europeiska folkens öde redan förenats; de kommer antingen att gemensamt underkastas Hitlers herravälde, eller också, när det har fallit, gemensamt gå in i en revolutionär kris, där de inte kommer att ha stelnat i eller vara åtskilda i solida statsstrukturer. Stämningen är idag långt mer än förut inställd på en federal omorganisation av Europa. Den svåra erfarenheten från de senaste decennierna har öppnat ögonen även på dem som inte ville se, och har gjort att många omständigheter som främjar vårt ideal har mognat.

Alla förnuftiga människor erkänner numera att det är omöjligt att upprätthålla en jämvikt mellan självständiga europeiska stater i vilken det militaristiska Tyskland ingår på samma villkor som de andra; det är inte heller möjligt att stycka upp Tyskland och hålla landet i schack när det väl har besegrats. Bevisligen kan inget land i Europa ställa sig utanför när de andra slåss. Förklaringar om neutralitet och icke-angreppspakter är värdelösa. Deras lönlöshet och till och med skadlighet har nu demonstrerats av organisationer som Nationernas förbund, som gjorde anspråk på att garantera internationell rätt utan att ha någon militär kraft med kapaciteten att genomföra organisationens beslut, och som fortfarande respekterade de deltagande

staternas absoluta suveränitet. Principen om icke-intervention har visat sig vara absurd, eftersom varje folk enligt den skall få fritt välja att överlämna sig till det despotiska styret det anser vara bäst, som om varje enskild stats inre konstitution inte skulle utgöra ett vitalt intresse för alla de andra europeiska länderna. De många problem som förgiftar kontinentens internationella liv har blivit omöjliga att lösa: gränser som dras kring områden med blandad befolkning, försvaret av etniska minoriteter, tillgång till hamnar för länder som ligger i Europas inre, Balkanfrågan, Irlandfrågan osv. De problemen skulle finna en enkel lösning i europeiska förbundet, på samma sätt som motsvarande problem tidigare har mildrats för småstater som blivit en del av en större nationell enhet, genom att de förvandlats till interna frågor mellan olika provinser. Å andra sidan så utgör slutet på känslan av säkerhet vad gällde Storbritanniens oangriplighet, som hade uppmanat engelsmännen till «splendid isolation», samt den franska arméns och själva den franska republikens upplösning vid de tyska styrkornas första allvarliga framstöt (vilket förhoppningsvis borde ha försvagat den chauvinistiska inbilskheten gällande den franska överlägsenheten), och i synnerhet medvetenheten om vilken allvarlig risk man löpte för hela Europas förslavning, omständigheter som alla kommer att främja bildandet av en federal regim, som kommer att göra slut på den rådande anarkin. Genom det förhållande att England har accepterat principen om Indiens självständighet, och Frankrike potentiellt förlorat hela sitt imperium i och med att landet har erkänt sig besegrat, kommer det också att bli lättare att hitta en grund för samförstånd i syfte att skapa en europeisk ordning för frågor som rör de koloniala besittningarna.

Till allt detta måste slutligen läggas, att några av de mest betydande dynastierna har försvunnit och att den bas som håller de kvarvarande dynastierna uppe är svag. Man måste beakta att dynastierna, genom att de har betraktat de olika länderna som sina egna hävdvunna apanage, och de mäktiga intressen som har gett dem sitt stöd, i själva verket har utgjort ett allvarligt hinder för en förnuftsbasead organisation av Europas förenade stater, som bara kan vila på en republikansk konstitution omfattande alla förbundsstater. Och när den gamla kontinentens horisont väl har passerats, kommer alla de folk som utgör mänskligheten att omsluta varandra i en gemensam vision, och man kommer att inse nödvändigheten av den europeiska federationen som den enda tänkbara garanten för att förbindelserna med de asiatiska och amerikanska folken skall kunna utvecklas på en fredlig samarbetsgrund i väntan på en mera avlägsen framtid, där en global politisk enhet kommer att bli möjlig.

Skiljelinjen mellan de progressiva och de reaktionära partierna skär därför numera inte längs den formella linjen mellan mer eller mindre demokrati eller

mer eller mindre socialism, utan längs den i grunden helt nya linjen mellan dem som förlägger kampens primära syfte till det gamla området, dvs. erövrandet av den nationella politiska makten - och som, om än ofrivilligt, kommer att spela de reaktionära krafterna i händerna genom att låta folkens passion likt vitglödgd lava vända och stelna i den gamla formen så att gamla absurditeter uppstår på nytt - och dem som kommer att se skapandet av en solid internationell stat som den viktigaste uppgiften, som kommer att inrikta folkets kraft mot detta mål, och som, också om de erövrar den nationella makten, först och främst skulle använda den som ett instrument för att förverkliga internationell enhet.

Med propaganda och handling, genom att på alla sätt söka upprätthålla avtal och band mellan de enskilda rörelser som redan håller på att bildas i olika länder, måste nu grunden läggas för en rörelse som kan mobilisera alla krafter; detta krävs för att skapa den nya organism som kommer att bli den mest storslagna förnyelsekraften som har uppstått i Europa på århundraden; för att kunna inrätta en bred federal stat som förfogar över en europeisk väpnad styrka i stället för de nationella arméerna, vilket definitivt kommer att sopa undan de ekonomiska autarkierna, ryggraden i de totalitära regimerna; för att organisationen skall ha de organ och resurser som behövs för att i de enskilda federala staterna genomföra sina beslut, som skall syfta till att upprätthålla en gemensam ordning; och för att ge staterna den autonomi som medger en smidig utformning och utveckling av det politiska livet som svarar mot de skilda folkens olika egenskaper.

Om det i de största europeiska länderna finns ett tillräckligt stort antal människor som förstår detta, kommer segern snart att vara deras, eftersom både omständigheterna och människornas sinnelag kommer att främja deras ansträngningar. Omkring sig kommer de att se partier och trender som allihopa redan har diskvalificerat sig genom de senaste tjugo årens katastrofala erfarenhet. Eftersom tiden för ny handling kommer att vara inne, kommer tiden för nya människor också att vara inne - tiden för RÖRELSEN FÖR ETT FRITT OCH ENAT EUROPA!

III. Efterkrigstidens uppgifter. reformen av samhället

Ett fritt och enat Europa är en nödvändig förutsättning för att förstärka den moderna civilisationen, för vilken den totalitära eran var ett bakslag. Slutet på denna era innebär att den historiska processen som motarbetar skillnader och sociala privilegier omedelbart återupptas fullt ut. Alla de gamla konservativa institutionerna som hindrade dess genomförande kommer att ha brutit samman, eller vara i färd med att bryta samman, och deras kris måste utnyttjas med mod och beslutsamhet.

Den europeiska revolutionen måste vara socialistisk för att svara mot våra behov, dvs. dess föresats måste vara att emancipera arbetarklassen och att skapa mänskligare levnadsförhållanden för arbetarna. Kompassen för åtgärderna som måste vidtas i denna riktning kan dock inte vara den rent doktrinära principen, enligt vilken den privata äganderätten till de materiella produktionsmedlen i princip måste avskaffas och bara tolereras tillfälligt, i de fall den inte kan undvaras. Den första utopiska form i vilken arbetarklassen har formulerat sin befrielse från det kapitalistiska oket har varit det allmänna förstatligandet av ekonomin. När förstatligandet en gång väl har förverkligats fullt ut, leder det emellertid inte till det mål som arbetarklassen har drömt om, utan till inrättandet av en regim där hela befolkningen förslavas under en byråkratklass som förvaltar ekonomin.

Den verkligt grundläggande principen för socialismen, och den för vilken den allmänna kollektivismen bara har varit en förhastad och felaktig slutsats, är den princip enligt vilken de ekonomiska krafterna inte får härska över människorna, utan skall - likt naturkrafterna - kuvas, ledas och kontrolleras av människorna på det mest rationella sättet, så att de stora massorna inte skall falla offer för dem. De gigantiska framstegskrafter som uppkommer ur det individuella intresset får inte förödas i rigida "rutinförfaranden", för att vi sedan bara skall stå inför det olösliga problemet med att blåsa nytt liv i entreprenörsandan, genom löneskillnader och andra åtgärder. Dessa krafter måste i stället uppmuntras och spridas genom större möjligheter till utveckling och användning, och kanalerna som skall föra dem mot målet, den största nyttan för hela kollektivet, måste samtidigt förbättras och konsolideras. Den privata äganderätten måste avskaffas, begränsas, korrigeras eller utvidgas från fall till fall, och inte dogmatiskt, enligt en princip. Denna riktlinje är ett naturligt led i processen att forma ett europeiskt ekonomiskt liv, som skall vara befriat från såväl militarismens mardrömmar som nationell byråkrati. De rationella lösningarna måste ersätta de irrationella, även i arbetarnas medvetande. Vi vill genom att framhäva följande punkter ange innehållet i denna strävan mer i detalj, och betona att det lämpliga i var och en av programpunkterna, och medlen för att uppnå dem, måste bedömas i förhållande till den europeiska enheten som numera utgör en oundgänglig förutsättning för dem:

a) Företag som bedriver en med nödvändighet monopolistisk verksamhet och som har möjlighet att profitera på konsumentmassorna (t.ex. elindustrin) kan inte längre lämnas åt privata ägare; inte heller företag som vill hålla sig vid liv av skäl som sammanhänger med kollektivets intresse, men som för att stå stadigt behöver skyddstullar, bidrag och preferensorder osv. (det viktigaste exemplet på denna typ av industri just nu är i Italien stålindustrin); eller företag som genom storleken på investerat kapital och antalet anställda, eller genom

betydelsen hos den sektor som de dominerar, kan utöva utpressning på statsorganen för att dessa skall genomföra den för dem mest fördelaktiga politiken (t.ex. gruvindustrin, storbankerna och vapenindustrin). Det är på detta område som man utan vidare måste gå fram med förstatligande i mycket stor skala, utan att fästa någon vikt vid lagligen förvärvade rättigheter.

b) Ägande - och arvsrättens tidigare utformning gjorde det möjligt att i några få privilegierades händer ackumulera rikedomar som det är på sin plats att under en revolutionär kris omfördela på ett jämlikt sätt, för att avskaffa de parasiterande klasserna och ge arbetarna de produktionsverktyg som de behöver för att kunna förbättra sina ekonomiska villkor och uppnå större självständighet i sina liv. Vi tänker således på en jordbruksreform, som genom att jorden övergår till dem som brukar den ökar antalet ägare, och en industriell reform, som i de icke-förstatligade sektorerna utvidgar arbetarnas äganderätt genom kooperativ drift, anställdas aktieinnehav osv.

c) De unga måste hjälpas med nödvändiga åtgärder för att minska avstånden mellan deras utgångsförutsättningar till ett minimum. I synnerhet skall den allmänna skolan ge de mest begåvade studenterna, inte de rikaste, reella möjligheter att bedriva studier upp till den högsta nivån, och den skall inom varje studieområde som leder till en yrkesutbildning, eller till olika fria och vetenskapliga professioner, förbereda det antal studenter som svarar mot marknadens behov, för att genomsnittslönerna i stort sett skall bli lika för alla yrkesgrupper, även om lönerna inom varje grupp kan skilja sig åt efter olika individuell förmåga.

d) Den nästan obegränsade kapaciteten för massproduktion av viktiga förnödenheter med den moderna tekniken gör det nu möjligt att, till en relativt låg social kostnad, tillförsäkra alla mat, bostäder, kläder och den minsta bekvämlighet som är nödvändig för att upprätthålla mänsklig värdighet. Den sociala solidariteten gentemot förlorarna i den ekonomiska kampen får av det skälet inte manifesteras i olika former av förödmjukande välgörenhet, som orsakar samma onda cirkel som de försöker bryta, utan genom en rad åtgärder som ovillkorligt garanterar alla en anständig levnadsstandard, oavsett om de kan arbeta eller inte, utan att därigenom minska stimulansen till arbete och sparande. På detta sätt skulle ingen genom sin nöd tvingas acceptera dekapiterande arbetsavtal.

e) Arbetarklassens befrielse kan bara åstadkommas genom att de villkor som skisseras i de föregående punkterna förverkligas, utan att ännu en gång dikteras av de monopolistiska fackföreningarna och deras ekonomiska politik, som helt enkelt överför storkapitalets repressiva metoder på arbetets område. Arbetarna måste åter få frihet att välja sina befullmäktigade ombud för att kollektivt förhandla fram de villkor under vilka de avser att utföra sitt arbete,

och staten måste ge dem de rättsliga medel som krävs för att garantera att ingångna avtal hålls; men alla monopolistiska tendenser kan slås ned effektivt när de sociala förändringarna väl har genomförts.

Dessa är de förändringar som krävs för att i den nya ordningen skapa ett mycket brett skikt av medborgare, som har ett intresse av att upprätthålla den, och för att det politiska livet skall präglas av frihet och en stark känsla av social solidaritet. På dessa grunder skulle de politiska friheterna verkligen få ett konkret och inte bara ett formellt innehåll för alla, eftersom medborgarna kommer att vara självständiga och ha tillräcklig kunskap för att utöva en effektiv och kontinuerlig kontroll över den styrande klassen.

Det torde vara överflödigt att uppehålla sig vid de konstitutionella institutionerna, eftersom vi inte kan förutse de villkor under vilka de kommer att inrättas och fungera, utan vi kan bara upprepa det som alla redan vet när det gäller nödvändigheten av representativa organ för utformningen av en lagstiftning och oberoende domstolar, som skall ersätta den nuvarande ordningen och garantera en opartisk lagtillämpning, tryckfrihet och föreningsfrihet i syfte att upplysa den allmänna opinionen och ge alla medborgare möjlighet att reellt delta i statens liv. Bara på två punkter krävs ytterligare preciseringar, på grund av deras särskilda betydelse i vårt land just nu, nämligen förhållandet mellan staten och kyrkan, samt den politiska representationens form.

a) Det fördrag genom vilket Vatikanen slutit sin allians med fascismen i Italien måste omedelbart upphävas, för att entydigt slå fast statens fullständigt konfessionslösa natur och dess överhöghet över det medborgerliga livet. Alla religiösa trosinriktningar skall respekteras lika, staten skall inte längre ägna sig åt någon balansräkning mellan religionerna.

b) Den barack av papier-maché som fascismen har byggt genom den korporativistiska ordningen kommer att störta samman med den totalitära statens alla övriga delar. Det finns de som tror att man kan hämta material till morgondagens konstitutionella ordning från dessa spillror. Det tror inte vi. I den totalitära staten är de korporativa kamrarna den stora bluff som kröner den polisiära kontrollen över arbetarna. Även om de korporativa kamrarna vore ett uppriktigt uttryck för de olika producentgrupperna, så skulle de representativa organen för de olika yrkesgrupperna ändå aldrig kunna vara kvalificerade att behandla allmänpolitiska frågor, och i mer specifikt ekonomiska frågor skulle de bli till förtryckarorgan för de fackligt starkare grupperna. Fackföreningarna kommer att ha vidsträckta funktioner i samarbetet med de statsorgan vars uppdrag det är att lösa sådana problem som direkt berör fackföreningarna, men det är definitivt uteslutet att de skulle få någon lagstiftande funktion, eftersom detta skulle kunna medföra en feodal anarki inom det ekonomiska livet som

skulle sluta i en förnyad politisk despotism. Många som naivt har låtit sig luras av myten om korporativism kan och bör lockas av förnyelsearbetet, men det är nödvändigt att de är medvetna om det absurda i den lösning som de på ett förvirrat sätt drömde om. Korporativismen kan inte ha någon konkret existens förutom i den form som härrör från de totalitära staterna, med syftet att underordna arbetarna under tjänstemän som i den styrande klassens intresse kontrollerar deras minsta rörelse.

Det revolutionära partiet kan inte på ett amatörmässigt sätt improviseras fram i det avgörande ögonblicket, utan måste redan nu börja ta form åtminstone vad gäller dess huvudsakliga politiska inriktning, allmänna struktur och första handlingsprogram. Partiet får inte företräda en heterogen koalition av tendenser, som bara förenas tillfälligt och negativt, dvs. genom sitt antifascistiska förflutna och enkom i kravlös väntan på att den totalitära regimen skall falla, och som alla är beredda att skingras och gå sin egen väg när de väl har uppnått sitt mål. Det revolutionära partiet vet i stället att det är först då som dess arbete verkligen börjar, och det måste därför bestå av människor som är överens om de viktigaste framtidsfrågorna.

Partiet måste med sin metodiska propaganda tränga igenom överallt där det finns människor som förtrycks av den nuvarande regimen, och med utgångspunkt i det problem som av de enskilda individerna och klasserna upplevs som allra mest smärtsamt, visa hur det hänger samman med andra problem och hur dessa problem skall lösas. Men från den växande skaran av sympatisörer får partiet till sin partiorganisation enbart rekrytera dem som har gjort den europeiska revolutionen till det viktigaste målet i sina liv, som dag för dag disciplinerat utför det nödvändiga arbetet och omsorgsfullt sörjer för kontinuerlig och effektiv säkerhet, även i situationer som innebär de mest olagliga handlingar, och sålunda utgör det solida nätverk som ger stadga åt den flyktigare kretsen av sympatisörer.

Utan att försumma något tillfälle eller område vid spridningen av sitt budskap, måste partiet först och främst inrikta sin verksamhet på de miljöer som är de viktigaste centra för åsiktsspridning och rekrytering av stridslystna människor, framförallt från de två samhällsgrupper som är mest mottagliga i dagens situation, och mest avgörande för morgondagens, nämligen arbetarklassen och de intellektuella. Den första gruppen är den som minst underkastat sig den totalitära piskan, och som snabbast kommer att omorganisera de egna leden. De intellektuella, särskilt de yngsta, är de som allra mest känner att de andligen kvävs och kväls av den rådande despotismen. Allteftersom kommer andra klasser oundvikligen att dras med i den allmänna rörelsen.

Varje rörelse som misslyckas med uppgiften att förena dessa krafter är dömd till improduktivitet, eftersom en rörelse med enbart intellektuella kommer att sakna den styrka från massorna som behövs för att slå tillbaka det reaktionära motståndet; den kommer att vara misstänksam och misstrogen gentemot arbetarklassen, och även om den inspireras av demokratiska känslor så kommer den att vara benägen att ducka för svårigheterna med de andra klassernas reaktion mot arbetarna, och således gå mot ett återinförande av totalitarismen. Om den stödjer sig enbart på arbetarklassen, så kommer den att sakna den tankens klarhet som bara kan komma från de intellektuella, och som är nödvändig för att urskilja de nya uppgifterna och de nya vägarna; den kommer att bli det gamla klassmedvetandets fånge, den kommer att se fiender överallt och glida mot den doktrinära, kommunistiska lösningen.

Under den revolutionära krisen tillkommer det detta parti att organisera och leda de progressiva krafterna genom att använda alla de spontant bildade folkliga organen som glödande smältdegler, där de revolutionära krafterna legeras, inte för att förrätta folkomröstningar, utan för att ledas framåt. Partiet hämtar sin vision och förvissning om det som måste göras, inte från en förmodad välsignelse från en ännu obefintlig folkvilja, utan i medvetenhet om att det företräder det moderna samhällets djupgående behov. På det sättet anger partiet de första riktlinjerna för den nya ordningen, de nya massornas första sociala disciplin. Genom denna det revolutionära partiets diktatur formas den nya staten, och kring denna stat den nya demokratin. Det finns ingen anledning att frukta att en sådan revolutionär regim med nödvändighet skulle utmynna i en ny despotism.

Den skulle hamna där om det är ett servilt samhälle som formas. Om det revolutionära partiet dock med fast hand från första början skapar förutsättningarna för frihet, där alla medborgare kan delta reellt i statens liv, så kommer dess utveckling, även genom eventuella mindre politiska kriser, gå i riktning mot en ökande förståelse och acceptans för den nya ordningen hos alla, och därmed en växande möjlighet för de fria politiska institutionerna att fungera.

Idag har ögonblicket kommit när det är nödvändigt att undanröja gamla hinder som står i vägen; att förbereda sig för det nya som kommer, som är så olikt det man har föreställt sig; och att göra sig av med de odugliga bland de gamla och väcka ny energi hos de unga. De som har insett orsakerna till den europeiska civilisationens nuvarande kris söker och finner varandra idag, när de börjar fläta samman framtidens väv, och de förvaltar arvet från alla de rörelser för mänsklighetens upphöjelse som har strandat till följd av sin oförmåga att förstå vare sig vilket mål som skulle uppnås eller vilka medel som

skulle användas för att uppnå det. Vägen som skall följas är varken lätt eller säker, men den måste följas, och kommer att följas!

Altiero Spinelli – Ernesto Rossi

